Dogfen ir Cyhoedd

Mr Dylan J. Williams
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO	**PARTNERSHIP AND REGENERATION SCRUTINY COMMITTEE**
DYDD MAWRTH, 18 HYDREF, 2022 am 2.00 o'r gloch yp	**TUESDAY, 18 OCTOBER, 2022 at 2.00 p.m.**
CYFARFOD HYBRID – YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGEFNI AC YN RHITHIOL	**HYBRID MEETING – VIRTUAL, AND IN COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGEFNI**
Swyddog Pwyllgor **Mrs. Mairwen Hughes 01248 752516**	**Committee Officer**

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

Y Grwp Annibynnol / The Independent Group

Gwilym O Jones **(Is-gadeirydd/Vice-Chair)**

Plaid Cymru / The Party of Wales

Non Dafydd, Euryn Morris, Trefor Ll Hughes MBE, John I Jones, Dylan Rees **(Cadeirydd/Chair),** Margaret M Roberts, Ken Taylor

Annibynnwyr Môn/Anglesey Independents

Paul Ellis, Jeff Evans, Derek Owen

Llafur Cymru/Welsh Labour

Pip O'Neill

Aelodau Ychwanegol/Additional Members (gyda hawl pleidleisio ar faterion addysg/with voting rights in respect of educational matters)

Sedd Wag/Vacant Seat - (Yr Eglwys yng Nghymru/The Church in Wales), Sedd Wag/Vacant Seat (Rhiant Llywodraethwr – Sector Ysgolion Cynradd/Parent Governor – Primary Schools Sector) Mrs Llio Johnson-(Rhiant Llywodraethwyr – Sector Ysgolion Uwchradd ac ADY/Parent Governor – Secondary Schools Sector and ALN) Mr John Tierney (Yr Eglwys Babyddol (Yr Eglwys Babyddol Rufeinig/The Roman Catholic Church)

Aelod Cyfetholedig/Co-opted Member (Dim Hawl Pleidleisio/No Voting Rights)
Mr. Dafydd Gruffydd (Rheolwr Gyfarwyddwr/Managing Director - Menter Môn)

R H A G L E N

1 **YMDDIHEURIADAU**

2 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddoreb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem of fusnes.

3 **COFNODION** (Tudalennau 1 - 6)

Cyflwyno, i'w cadarnhau, gofnodion y cyfarfod a gafwyd ar 26 Medi, 2022.

4 **CYNLLUN GWEITHREDU ÔL-AROLWG SYDD YN YMATEB I'R ARGYMHELLION O'R AROLWG ESTYN.** (Tudalennau 7 - 32)

Cyflwyno adroddiad gan y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc.

5 **CYNLLUN ARFOR** (Tudalennau 33 - 40)

Cyflwyno adroddiad gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd.

6 **GWASANAETH CYNLLUNIO AT ARGYFWNG RHANBARTHOL CYNGHORAU GOGLEDD CYMRU** (Tudalennau 41 - 58)

Cyflwyno adroddiad gan y Prif Weithredwr.

7 **BLAEN RAGLEN WAITH** (Tudalennau 59 - 66)

Cyflwyno y Blaen Raglen Waith.

PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 26 Medi 2022

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Dylan Rees (Cadeirydd) Y Cynghorydd Gwilym O Jones (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr Nonn Dafydd, Paul Ellis, Jeff Evans, Derek Owen, Margaret Murley Roberts a Ken Taylor. Mr John Tierney (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig) **Aelodau Portffolio** Y Cynghorwyr Dafydd Rhys Thomas (Aelod Portffolio ar gyfer Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo); Alun Roberts (Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Oedolion – Gwasanaethau Cymdeithasol); Ieuan Williams (Aelod Portffolio ar gyfer Addysg a'r Iaith Gymraeg).
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc, Pennaeth Gwasanaethau Oedolion, Rheolwr Sgriwtini (AD), Swyddog Pwyllgor (MEH).
Ymddiheuriadau:	Y Cynghorwyr Trefor Lloyd Hughes MBE, John Ifan Jones, Euryn Morris a Pip O'Neill. Y Cynghorwyr Llinos Medi (Yr Arweinydd), Carwyn Jones (Aelod Portffolio ar gyfer Datblygu Economaidd, Hamdden a Thwristiaeth); Gary Pritchard (Aelod Portffolio ar gyfer Plant – Gwasanaethau Cymdeithasol a Gwasanaethau Ieuenctid); Nicola Roberts (Aelod Portffolio ar gyfer Cynllunio).
HEFYD YN BRESENNOL:	Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn (ar gyfer eitem 5). Mr John R Jones (Cadeirydd y Pwyllgor Safonau) Mrs Sharon Warnes (Aelod o'r Pwyllgor Safonau)

Mynegodd y Cadeirydd ei gydymdeimlad dwysaf â Mrs Mairwen Hughes, Swyddog Pwyllgor, wedi iddi golli ei mam yn ddiweddar.

Croesawodd y Cadeirydd Mr John Tierney a fydd yn cynrychioli'r Eglwys Gatholig Rufeinig ar y Pwyllgor hwn.

Croesawodd y Cadeirydd Mr Marc B Hughes, y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc newydd i'w gyfarfod cyntaf o'r Pwyllgor hwn.

Croesawodd y Cadeirydd Mr John R Jones hefyd, sef Cadeirydd y Pwyllgor Safonau, a Mrs Sharon Warnes, Aelod o'r Pwyllgor Safonau, a oedd yn arsylwi'r cyfarfod.

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL

Cadarnhawyd fod cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a gynhaliwyd ar 21 Mehefin 2022 yn gofnod cywir.

3 ADRODDIAD AR SEFYDLOGRWYDD Y FARCHNAD (GOFAL CYMDEITHASOL)

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas â'r uchod.

Adroddodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 wedi cyflwyno dyletswydd newydd ar awdurdodau lleol a byrddau iechyd i ddatblygu asesiad ar y cyd o ddigonolrwydd a chynaliadwyedd y Farchnad Gofal Cymdeithasol. Mae'r adroddiad yn caniatáu i'r awdurdod ddeall y farchnad Gofal Cymdeithasol yng Ngogledd Cymru gan olygu fod yr awdurdod yn gallu comisiynu a chefnogi darparwyr gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol i ddiwallu anghenion y boblogaeth yn effeithiol. Serch hynny, mae'n rhaid i awdurdodau lleol sicrhau fod yr adroddiad ar sefydlogrwydd y farchnad hefyd yn cynnwys asesiad o'r farchnad ar gyfer gofal a chymorth yn ardal pob awdurdod lleol yn ogystal ag yn ardal y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol yn ei chyfanrwydd. Bydd yr adroddiad yn llywio'r broses o wneud penderfyniadau rhanbarthol a lleol ynghylch comisiynu gofal a chymorth, gan fwydo i'r cynllun strategol ar gyfer ardal y Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol a bydd yn helpu i lunio strategaethau comisiynu lleol a rhanbarthol. Nododd fod cysylltiad cryf rhwng yr Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad a'r Asesiad o Anghenion y Boblogaeth lle mae'r asesiad o anghenion y boblogaeth yn nodi'r angen a'r galw ar hyn o bryd am ofal a chymorth, a'r angen a'r galw a ragwelir, ynghyd ag ystod a lefel y gwasanaethau fydd eu hangen i ddiwallu'r galw hwnnw. Defnyddir yr Asesiad o Anghenion y Boblogaeth a'r Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad i gynllunio cynllun cyflawni lleol a rhanbarthol a datblygiadau yn y gwasanaeth yn y dyfodol.

Ychwanegodd fod galw am y Gwasanaeth Gofal Cartref wedi codi 33% yn ystod y blynyddoedd diwethaf a rhagwelir y bydd y galw'n cynyddu. Gwelwyd gostyngiad yn nifer y darparwyr sy'n darparu gwasanaeth Gofal Cartref ac mae'n bryder fod recriwtio yn gostwng yn y Sector Gofal, yn enwedig yn y ddarpariaeth Gofal Cartref, ac mae oedran cyfartalog Gofalwyr Cartref dros 50 oed. Cyfeiriodd at Ofal Preswyl a phryderon ynghylch twf yn y boblogaeth sy'n heneiddio sydd angen y gwasanaethau hyn ac unigolion sydd angen gofal arbenigol yn benodol; mae angen mwy o ddarpariaeth, yn arbennig Gwasanaethau Dementia.

Yn ogystal, dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod galw am ofal arbenigol yn y Gwasanaethau Plant hefyd ac mae’r awdurdod lleol wedi sefydlu’r Ddarpariaeth Cartrefi Clyd ar yr Ynys. Mae’r Gwasanaethau Maethu a Mabwysiadu wedi gweld cynnydd mewn Gofalwyr Maeth ac mae 80% o blant mewn gofal yn cael eu lleoli ar yr Ynys ac mae hyn yn cymharu’n ffafriol ag ardaloedd eraill.

Ystyriodd y Pwyllgor yr adroddiad a gwnaeth y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Gofynnwyd sut mae’r awdurdod wedi denu Gofalwyr Maeth ac a ydynt yn cael eu cyflenwi gan gwmnïau preifat. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fod y pecyn a gynigir i Ofalwyr Maeth wedi gwella a bod yr awdurdod wedi llwyddo i ddenu 6 gofalwr maeth newydd bob blwyddyn yn ystod y 3 blynedd diwethaf. Ychwanegodd fod darpar Ofalwyr Maeth wedi dangos diddordeb wrth ymweld â stondin Cyngor Môn yn Sioe Môn yn ddiweddar. Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol at y cyfleusterau Cartrefi Clyd ar Ynys Môn sy’n caniatáu i blant mewn gofal dderbyn gofal yn eu cymunedau eu hunain.
- Gofynnwyd cwestiynau am gydweithio rhanbarthol a sut mae’r awdurdod yn sicrhau fod anghenion lleol yn derbyn sylw. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fod cydweithio rhanbarthol yn digwydd mewn perthynas â phrosiectau penodol ac y gall fod yn fanteisiol i awdurdodau lleol rannu gwybodaeth ymysg ei gilydd. Ychwanegodd nad yw pobl am deithio’n bell i weithio oherwydd yr argyfwng costau byw a chostau tanwydd ac ni fydd cydweithio rhanbarthol yn helpu gyda’r broblem hon. Mae’r Awdurdod yn hysbysebu am Staff Gofal ar gerbydau’r Cyngor er mwyn ceisio denu diddordeb darpar ymgeiswyr am swyddi gwag yn yr awdurdod lleol. Dywedodd yr Aelod Portffolio ar gyfer Gwasanaethau Oedolion - Gwasanaethau Cymdeithasol ei fod yn credu fod angen cydweithio rhwng y 6 awdurdod lleol yng Ngogledd Cymru ac na ddylai un awdurdod lleol benderfynu peidio cydweithio gyda’r 5 awdurdod lleol arall. Ychwanegodd fod cydweithio rhwng awdurdodau lleol yn ychwanegu gwerth ond mae’n rhaid i Ynys Môn sicrhau fod y gwasanaethau gorau posib yn cael eu darparu i breswylwyr. Nododd ei fod wedi ymweld â chartrefi gofal preswyl yr Awdurdod Lleol yn ddiweddar ac mae safon y ddarpariaeth a’r gofal y mae preswylwyr yn ei dderbyn o’r radd flaenaf. Cyfeiriodd y Pwyllgor at y penderfyniad gan Gyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd i wyro oddi wrth y model rhanbarthol ar gyfer cartrefi gofal a gofynnwyd a fydd hyn yn creu problemau yn y dyfodol. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion ei fod yn cydnabod fod manteision i weithio ar lefel ranbarthol mewn perthynas â gwahanol wasanaethau a ddarperir gan y Gwasanaethau Cymdeithasol ond mae angen cydbwyso rhai agweddau ac mae’r Awdurdod hwn yn dymuno targedu gwasanaethau arbenigol lle mae diffyg yn y ddarpariaeth. Dywedodd y Prif Weithredwr fod ymrwymiad i barhau i gydweithio o fewn fframwaith ond cydnabyddir fod problemau lleol yn bodoli oherwydd lleoliad daearyddol yr Awdurdod ac am fod anghenion gwasanaeth preswylwyr yn wahanol.
- Nodwyd bod yr adroddiad yn cyfeirio at nifer o fylchau yn farchnad Gofal. Gofynnwyd sut mae’r Awdurdod yn bwriadu blaenoriaethu’r gwaith sydd angen ei wneud i fynd i’r afael â’r bylchau hynny. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod yr Awdurdod yn paratoi rhaglen waith ar hyn o

bryd mewn ymateb i’r Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad (Gofal Cymdeithasol) a’r angen i roi sylw i Wasanaethau Dementia, cymorth i Ofalwyr Anffurfiol, Anableddau Dysgu a Recriwtio staff yn y cyfleusterau Gofal. Nododd fod anghenion gofal preswylwyr wedi newid dros y blynyddoedd a bod poblogaeth yr Ynys yn heneiddio.

- Gofynnwyd cwestiynau am broblemau recriwtio a chadw staff yn y Sector Gofal a nodwyd bod staff presennol yn dweud eu bod yn cael eu tanbrisio a’u gorweithio a bod cyflogau presennol yn is na’r cyflogau ar gyfer swyddi eraill. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod angen ateb cenedlaethol i fynd i’r afael â recriwtio a chadw staff yn y Sector Gofal. Dywedodd y dylid rhoi sylw i gydnabyddiaeth ariannol a thelerau ac amodau gan fod y gwaith a wneir gan staff gofal cartref yn aml yn fwy cymhleth gan fod disgwyl iddynt gynorthwyo gydag amrywiaeth ehangach o anghenion gofal. Gofynnwyd cwestiynau pellach am recriwtio staff dwyieithog i wneud y gwaith, ac yn arbennig mewn cartrefi gofal. Dywedodd y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion fod staff y Sector Gofal yn cael eu hannog i ddysgu Cymraeg. Dywedodd ei bod yn bwysig fod pobl sydd â Dementia yn gallu cyfathrebu gyda staff yn eu mamiaith.
- Gofynnwyd a yw’r Awdurdod yn ymgysylltu ag ysgolion, y coleg lleol a Phrifysgol Bangor i ddenu staff i weithio yn y Sector Gofal ac i ddenu therapyddion arbenigol. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol fod y gwasanaeth yn annog pobl ifanc mewn ysgolion a cholegau lleol i ystyried gweithio yn y Sector Gofal. Nododd fod yr Awdurdod yn cynnig cyfleoedd mewnol i staff yn y Gwasanaethau Cymdeithasol hyfforddi i fod yn Weithwyr Cymdeithasol a Therapyddion Galwedigaethol.

PENDERFYNWYD derbyn yr Adroddiad ar Sefydlogrwydd y Farchnad (Gofal Cymdeithasol) rhanbarthol a lleol.

GWEITHRED : Fel y nodir uchod.

4 ADRODDIAD CYNNYDD Y PANEL SGRIWTINI ADDYSG

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Rheolwr Sgriwtini mewn perthynas â’r uchod.

Cyflwynodd y Cynghorydd G O Jones, Cadeirydd y Panel Sgriwtini Addysg, drosolwg o waith y 3 phanel sgriwtini a sefydlwyd. O ran cyd-destun lleol, nododd fod aelodaeth y Pwyllgor Sgriwtini Addysg yn cynnwys Aelodau newydd a gafodd eu hethol ym mis Mai. Felly, bydd angen i’r Cyngor greu’r amodau i bob Aelod gyfranogi’n llawn yng ngwaith craffu’r Panel e.e. sgiliau ar gyfer craffu effeithiol, cwestiynu effeithiol, dealltwriaeth o’r system Addysg, codi ymwybyddiaeth am ffrydiau gwaith cenedlaethol ym maes addysg ac ati. Felly, y bwriad yw gwneud defnydd llawn o’r flaen raglen waith i sicrhau mewnbwn priodol ac amserol er mwyn cynorthwyo aelodau’r Panel Sgriwtini Addysg. Dywedodd Cadeirydd y Panel Sgriwtini Addysg mai’r bwriad yw y bydd y Panel Sgriwtini Addysg yn cyfarfod yn fisol ac yn cyflwyno adroddiad i’r Pwyllgor Partneriaeth ac Adfywio bob chwarter. Bydd cyfarfod nesaf y Panel yn canolbwyntio ar adroddiad Arolygiad Estyn ar yr Awdurdod Addysg a dderbyniwyd ym mis Mehefin 2022, yn ogystal â’r cynllun gweithredu ôl-arolwg. Nododd fod yr adroddiad Arolygiad Estyn a dderbyniwyd gan yr Awdurdod yn ganmoladwy iawn o’r Gwasanaeth Addysg ar Ynys Môn.

PENDERFYNWYD nodi'r cynnydd cychwynnol hyd yma mewn perthynas â gwaith y Panel Sgriwtini Addysg.

GWEITHRED : Dim

5 ADRODDIAD BLYNYDDOL BWRDD GWASANAETHAU CYHOEDDUS GWYNEDD AC YNYS MÔN 2021/22

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Prif Weithredwr mewn perthynas â'r uchod.

Dywedodd y Prif Weithredwr fod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn seiliedig ar yr egwyddor datblygu cynaliadwy ac mae'n gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i osod a chyhoeddi amcanion llesiant a chymryd pob cam rhesymol i gyflawni'r amcanion hynny. Roedd y Ddeddf hefyd yn sefydlu Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gyda chynrychiolaeth o gyrff cyhoeddus allweddol. Bob pum mlynedd mae'n rhaid i'r Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus baratoi a chyhoeddi asesiad o gyflwr llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardaloedd a'i ddefnyddio fel sylfaen i'r Cynllun Llesiant ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Nododd fod gweithio mewn partneriaeth wedi canolbwyntio ar chwe maes yn ystod cyfnod Cynllun Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn ar gyfer 2017-2022 h.y. Yr iaith Gymraeg, Tai i bobl leol, Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau, Effaith newid hinsawdd ar lesiant cymunedau, Iechyd a gofal oedolion a Lles a chyflawniad plant a phobl ifanc. Dywedodd y Prif Weithredwr y cydnabyddir bod angen fframwaith i amlygu'r ffaith fod y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus a gwaith partneriaeth yn ychwanegu gwerth yn y prif feysydd y mae'r bartneriaeth wedi canolbwyntio arnynt yn ystod y 5 mlynedd diwethaf.

Cyflwynodd Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn wybodaeth am aelodaeth y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae Pwyllgorau Sgriwtini awdurdodau lleol Gwynedd ac Ynys Môn yn craffu ar waith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a chyflwynir adroddiad ddwywaith y flwyddyn. Nododd fod gweithdai wedi'u cynnal, gyda chymorth Cyd-gynhyrchu Cymru, er mwyn caniatáu i aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ystyried a yw blaenoriaethau presennol yn parhau i fod yn berthnasol ac adolygu rôl a phwrpas y Bwrdd yn y dyfodol. Mae aelodau'r Bwrdd yn awyddus i wneud cyfraniad ystyrlon i'r dirwedd partneriaethau heb ddyblygu gwaith partneriaethau eraill, felly bydd y Cynllun Llesiant nesaf yn nodi'n glir ai rôl arweiniol neu rôl gyflawni sydd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â'r blaenoriaethau Llesiant. Bwriedir cyhoeddi'r Cynllun Llesiant terfynol ynghyd ag amcanion manwl ym mis Mai 2023.

Ystyriodd y Pwyllgor yr adroddiad a gwnaeth y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Nodwyd fod y Pwyllgor wedi cael ei hysbysu yn y gorffennol nad yw sefydliadau partner yn mynychu cyfarfodydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn rheolaidd. Gofynnwyd a yw presenoldeb wedi gwella yng nghyfarfodydd y Bwrdd yn ddiweddar. Dywedodd y Rheolwr Rhaglen fod rhaid i rai

cynrychiolwyr statudol fynychu cyfarfodydd y Bwrdd a'r bwriad yw ailymweld ag aelodaeth y Bwrdd i weld a ellir gwahodd cynrychiolwyr o sefydliadau eraill i fynychu. Dywedodd y Prif Weithredwr fod Arweinydd Cyngor Sir Ynys Môn ac Arweinydd Cyngor Gwynedd yn mynychu cyfarfodydd y Bwrdd a bod presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd wedi gwella ers symud i gyfarfodydd rhithwir.

- Nodwyd nad yw'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn dymuno dyblygu'r gwasanaethau a ddarperir gan sefydliadau eraill. Codwyd cwestiynau am y sefydliadau niferus eraill sy'n bodoli ac sy'n cyhoeddi cynlluniau datblygu strategol a gofynnwyd a fydd y cynlluniau datblygu strategol a gyhoeddir gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ychwanegu gwerth. Dywedodd y Prif Weithredwr y dylid edrych ar y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus o bersbectif cymunedol a'r gwasanaethau cyhoeddus sydd eu hangen ar breswylwyr yr Ynys a Gwynedd. Dywedodd ei fod yn hyderus fod y Bwrdd yn canolbwyntio ar wella llesiant preswylwyr Ynys Môn a Gwynedd a bod gweithio mewn partneriaeth â'r sector gwirfoddol yn creu cyfleoedd, yn enwedig yn yr hinsawdd bresennol o dlodi a'r argyfwng costau byw.
- Gofynnwyd cwestiynau am y gwerth ychwanegol sy'n deillio o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i breswylwyr yr Ynys. Dywedodd y Prif Weithredwr fod y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, wrth sefydlu'r Cynllun Llesiant nesaf, yn bwriadu mesur y blaenoriaethau a'r targedau yn y ddau awdurdod lleol a sicrhau bod fframwaith ar gael i fesur yr effaith y gall y Bwrdd ei gyflawni yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD derbyn Adroddiad Blynyddol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn 2021/22.

GWEITHRED : Fel y nodir uchod.

6 BLAEN RAGLEN WAITH

Cyflwynwyd, i'w ystyried, adroddiad y Rheolwr Sgriwtini yn amlinellu Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Partneriaeth ac Adfywio ar gyfer 2022/23.

PENDERFYNWYD :-

- **Cytuno ar fersiwn gyfredol y Flaen Raglen Waith ar gyfer 2022/23.**
- **Nodi cynnydd hyd yma wrth weithredu'r Flaen Raglen Waith.**

Daeth y cyfarfod i ben am 11.15 am

Y CYNGHORYDD DYLAN REES
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN Templed Adroddiad Sgriwtini	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	18 Hydref, 2022
Pwnc:	Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg
Pwrpas yr Adroddiad:	Cyflwyno'r Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg sydd yn ymateb i'r argymhellion o'r arolwg Estyn.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cynghorydd Dylan Rees
Aelod(au) Portfolio:	Cynghorydd Ieuan Williams
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc B. Hughes, Cyfarwyddwr, Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	Angharad Fflur Jones, Rheolwr Busnes a Pherfformiad y Gwasanaeth Dysgu 01248 752 341 angharadjones@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Perthnasol i'r Holl Aelodau Etholedig

1 – Argymhelliad/Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor:

A1 Gynnig sylwadau ar y Cynllun Gweithredu Ôl - Arolwg Estyn, a derbyn sicrwydd bod y cynllun yma yn ymateb i argymhellion o'r arolwg Estyn mewn modd rhesymol ac amserol.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Mae'r cynllun yn gysylltiedig ag amcan 3 yng nghynllun y Cyngor 2017-22 :

- Sicrhau bod pobl Ynys Môn yn gallu ffynnu a chyflawni eu potensial tymor hir.

Mae'r cynllun yn alinio ag amcan C yng nghynllun Trosiannol y Cyngor 2022-23 :

- Amcan C - Cynnal a moderneiddio gwasanaethau cymunedol critigol megis Gofal ac Addysg ledled yr Ynys.

3 – Egwyddorion fel canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Yr effaith y mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- Hirdymor
- Atal
- Integreiddio
- Cydweithio
- Cynnwys

[ffocws ar lesiant]

3.6 Effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar:

- y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
- y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (wrth wneud penderfyniadau strategol)
- y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

[ffocws ar gydraddoldeb a'r Gymraeg]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1. I ba raddau mae'r cynllun yn ymateb yn llawn ir argymhellion yr arolwg diweddar gan Estyn o'r Awdurdod Addysg?
2. Sut y bydd cynnydd yn cael ei fonitro a'i adrodd arno? Pa mor gyraeddadwy ydy'r amserlen?
3. A oes unrhyw fylchau neu feysydd sydd angen sylw pellach?

5 – Cefndir / Cyd-destun

Ym mis Mehefin eleni cafodd Awdurdod Lleol Ynys Môn ei harolygu gan Estyn, sef Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru.

Cafodd yr arolwg ei gynnal rhwng yr 6ed a 10fed o Fehefin, a'r adroddiad ei gyhoeddi ar yr 22ail o Orffennaf 2022. Roedd yr arolwg yn edrych ar deilliannau, addysgu a dysgu ac arweinyddiaeth a rheolaeth, ac yn adnabod llwyddiannau ac unrhyw feysydd i'w gwella.

Roedd yr adroddiad yn un gadarnhaol. Nodwyd bod ansawdd ac effeithiolrwydd cadarn arweinwyr y Gwasanaeth Dysgu o fewn yr Awdurdod Addysg ar Ynys Môn yn cyfrannu'n effeithiol iawn tuag at sicrhau gwasanaethau addysg o safon uchel. Cafodd ei hadnabod bod ethos a meddylfryd 'Tîm Môn' lle mae cydweithio a chyfraniad pawb yn cael ei werthfawrogi, ei feithrin a'i ddefnyddio er budd plant a phobl ifanc yr ynys.

Cafodd dau faes eu hadnabod fel meysydd o ymarfer da. Mae'r Gwasanaeth Dysgu yn paratoi astudiaethau achos ar y gwaith cydlynus yma o:

- warchod a gwella lles dysgwyr a
- cryfhau'r Gymraeg

Cafodd dau faes eu nodi fel meysydd lle roedd angen gwella, nodwyd rhain fel argymhellion: 1. Cryfhau prosesau ar gyfer gwerthuso effaith gwaith y Gwasanaeth Dysgu 2. Datblygu a chryfhau trefniadau craffu ffurfiol Er nad yn ofyn statudol gan Estyn, mae'r argymhellion o'r adroddiad wedi cael eu coladu i fewn i Gynllun Gweithredu Ôl - Arolwg. Mae'r Cynllun yma eisoes wedi cael ei gyflwyno i'r Panel Sgriwtini Addysg ar yr 22ain o Fedi ac i'r Tîm Arweinyddiaeth ar y 3ydd o Hydref. Fe fydd y cynllun yma yn rhan o'r Cynllun Darparu Gwasanaeth ar gyfer y Gwasanaeth Dysgu ac yn cael ei fonitro yn chwarterol. Fe fydd cynnydd ac unrhyw heriau yn cael eu hadrodd yn rheolaidd I'r Deilydd Portffolio, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth y Gwasanaeth Dysgu a'r Panel Sgriwtini Addysg.

6 – Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]
6.1 Yr effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
6.2 Yr effeithiau posibl ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)
6.3 Yr effeithiau posibl ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
7 – Goblygiadau Ariannol

8 – Atodiadau
• Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg • Adroddiad ar Awdurdod Lleol Ynys Môn - Estyn

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales

Adroddiad ar

Awdurdod Lleol Ynys Môn
Y Gwasnaeth Dysgu
Swyddfeydd y Cyngor
Llangefni
Ynys Môn
LL77 7TW

Dyddiad yr arolygiad: Mehefin 2022

gan

Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Ynglŷn ag Awdurdod Lleol Ynys Môn

Mae gan Gyngor Sir Ynys Môn gyfanswm poblogaeth o tua 70,000. Mae'r awdurdod lleol yn cynnal 45 o ysgolion prif ffrwd. Mae 40 o ysgolion cynradd a phum ysgol uwchradd. Mae'r awdurdod lleol hefyd yn cynnal un ysgol arbennig. Dechreuodd y Prif Weithredwr ar ei swydd ym mis Mawrth 2022 a phenodwyd y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc yn Medi 2019. Mae arweinydd y cyngor wedi bod yn ei rôl ers 2017 a dechreuodd prif ddeilydd portffolio'r Gwasanaethau Dysgu ar y swydd hon ym mis Mai 2022. Cynhaliwyd arolygiad diwethaf yr awdurdod lleol yn 2012. Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn un o chwe awdurdod lleol o fewn consortiwm rhanbarthol GwE, sy'n cefnogi gwelliant i'w hysgolion. Yn 2021-2022, mae cyllideb addysg net y Cyngor tua £69,500,000. Y gyllideb ysgol ddirprwyedig fesul disgybl yn 2021-2022 yw £5,022 sy'n uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru. Mae arolygwyr yn ystyried ystod eang o wybodaeth am y boblogaeth leol wrth werthuso canlyniadau ac ansawdd gwasanaethau addysg. Maent yn ystyried y wybodaeth hon ochr yn ochr â gwybodaeth am y boblogaeth genedlaethol. Dyma rai o'r wybodaeth fwyaf defnyddiol am blant a phobl ifanc Ynys Môn:

- Dros gyfartaledd tair blynedd, mae 17% o ddisgyblion 5 i 15 oed yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim, sy'n is na chyfartaledd Cymru o 20%
- Mae 45% o ddisgyblion 5 oed a throsodd yn rhugl yn y Gymraeg, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru o 16%
- Mae 4% o ddisgyblion 5 oed a throsodd yn dod o leiafrifoedd ethnig, sy'n is na chyfartaledd Cymru o 12%
- Mae gan 23% o ddisgyblion anghenion addysgol arbennig (AAA), sy'n uwch na chyfartaledd Cymru, sef 20%. (Sylwch fod y data hwn o fis Ionawr 2021, cyn newidiadau i'r ffordd y dyrennir darpariaeth AAA)
- Roedd 121 o blant fesul 10,000 yn derbyn gofal gan yr awdurdod lleol yn 2021

Crynodeb

Mae ansawdd ac effeithiolrwydd cadarn arweinwyr y Gwasanaeth Dysgu o fewn awdurdod Ynys Môn yn cyfrannu'n effeithiol iawn tuag at sicrhau gwasanaethau addysg o safon uchel. Maent yn gosod disgwyliadau uchel, yn arwain timau'n effeithiol ac yn cydweithio'n dda i yrru blaenoriaethau strategol. Maent wedi datblygu ethos a meddylfryd 'Tîm Môn' lle mae cydweithio a chyfraniad pawb yn cael ei werthfawrogi, ei feithrin a'i ddefnyddio er budd plant a phobl ifanc yr ynys.

Mae'r modd y mae arweinwyr, swyddogion ac adrannau gwahanol yr awdurdod yn ystyried y tymor hir ac yn gweithio yn agos iawn gydag ysgolion a phartneriaid allanol a'i gilydd yn nodwedd gref. Cyfranna hyn yn sylweddol at welliannau amlwg yn y ddarpariaeth, er enghraifft wrth sicrhau profiadau integredig i ddysgwyr mewn perygl o ymddieithrio; cefnogaeth i ddysgwyr bregus; sefydlu hybiau mewn ysgolion a gwella dealltwriaeth ymarferwyr o effaith trawma a phrofiadau niweidiol mewn plentyndod ar gyflawniad a lles disgyblion.

Mae addysg yn flaenoriaeth uchel yn y Cyngor. Mae gweledigaeth glir ynglŷn â gwella ansawdd addysg ac mae cyllidebau addysg wedi eu gwarchod rhag toriadau o gymharu ag adrannau eraill o fewn yr awdurdod. Mae gan arweinwyr a thimau oddi fewn y Gwasanaeth Dysgu ddealltwriaeth gadarn o'r hyn y mae angen iddynt ei gyflawni. Drwy brosesau hunanwerthuso agored, rheolaidd a thrylwyr, mae ganddynt ddealltwriaeth dda o'r ddarpariaeth addysg ac yn adnabod yn synhwyrol y cryfderau a'r meysydd i'w gwella. Er hyn, mae lle i gryfhau'r defnydd a wna'r awdurdod o'r wybodaeth hon er mwyn arfarnu effaith rhai o'u gweithgareddau.

Mae arweinwyr, gan gynnwys aelodau etholedig yn barod i gymryd penderfyniadau anodd ac amserol gan newid a mireinio cynlluniau a blaenoriaethau fel mae amgylchiadau'n gofyn. Er enghraifft, wrth wneud penderfyniadau ynglŷn â moderneiddio ysgolion neu wrth ymateb i argyfwng pandemig COVID-19. Mae trefniadau craffu a sgriwtini yn eu lle, serch hynny mae lle eu cryfhau er mwyn cynnig gwell adnabyddiaeth ac atebolrwydd cyhoeddus am effeithiolrwydd y ddarpariaeth addysg.

Mae'r cydweithio buddiol sy'n bodoli rhwng yr awdurdod a'r gwasanaeth effeithiolrwydd a gwella ysgolion gogledd Cymru (GwE) yn cyfrannu'n dda er mwyn sicrhau bod ganddynt adnabyddiaeth gadarn o anghenion ysgolion. Gyda'i gilydd rhoddant gefnogaeth dda i ysgolion Môn wella ansawdd addysgu ac arweinyddiaeth.

Mae'r gwaith i gryfhau darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn mynd rhagddo, gyda nifer o elfennau, fel y gefnogaeth i hwyrddyfodiaid, yn arfer dda yn yr awdurdod.

Argymhellion

R1 Cryfhau prosesau ar gyfer gwerthuso effaith gwaith y Gwasanaeth Dysgu

R2 Datblygu a chryfhau trefniadau craffu ffurfiol

Beth sy'n digwydd nesaf

Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad arolygu, dylai'r awdurdod lleol ddiweddaru ei gynlluniau er mwyn mynd i'r afael â'r argymhellion ac ystyried y diffygion a nodwyd gan y broses arolygu. Dylai'r awdurdod lleol ddiweddaru ei gynlluniau o fewn tri mis o gyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Bydd Estyn yn gwahodd y darparwr i baratoi astudiaethau achos yn gysylltiedig â'i gwaith cydlynus o warchod a gwella lles dysgwyr ac o ran eu gwaith i gryfhau'r Gymraeg. Bydd yr rhain yn cael eu lledaenu ar wefan Estyn.

Prif ganfyddiadau

Deilliannau

Ni allwn ddarparu gwerthusiad llawn o ddeilliannau. Mae hyn o ganlyniad i effaith pandemig COVID-19, a achosodd atal arolygiadau o ysgolion a'r rhan fwyaf o ddarparwyr addysg eraill er mis Mawrth 2020. Mae hefyd o ganlyniad i'r diffyg data am ddeilliannau y gellir ei gymharu dros gyfnod oherwydd achosodd y pandemig newidiadau i'r ffordd y dyfarnwyd cymwysterau, ac effeithiodd ar y rhan fwyaf o'r data arall rydym yn ei ystyried wrth wneud gwerthusiadau, fel presenoldeb ysgol, gwaharddiadau ysgol a chyrchfannau dysgwyr ôl-16.

Mae unrhyw werthusiadau sy'n dilyn yn darparu cyd-destun trwy adrodd ar ddeilliannau cyn y pandemig neu'n ymwneud â deilliannau mwy diweddar ble mae sail y dystiolaeth yn ddilys a dibynadwy.

Rhwng mis Medi 2017 a mis Mawrth 2020, arolygom un ysgol uwchradd, ble y barnom fod safonau yn dda. Dros yr un cyfnod, arolygom 16 o ysgolion cynradd, ble barnom fod safonau yn dda mewn 12 ohonynt, yn rhagorol mewn dwy ysgol ac yn ddigonol mewn dwy. Gosodwyd un o'r ysgolion hynny mewn categori gweithgarwch dilynol statudol a rhoddwyd tair mewn categori dilynol adolygu gan Estyn. Llwyddodd yr ysgolion yma i wella, ac nid ydynt angen gweithgarwch dilynol bellach. Hefyd, arolygom 12 leoliad nas cynhelir, ble barnom fod safonau yn dda yn y rhan fwyaf ohonynt. Roedd tri lleoliad angen monitro gan Estyn, ond yn dilyn gwneud cynnydd priodol, nid ydynt mewn categori bellach.

Roedd safonau cyffredinol ar ddiwedd cyfnod allweddol 4 yn y tair blynedd cyn y pandemig yn amrywiol. Roedd deilliannau ar gyfer disgyblion uwchradd Ynys Môn mewn lleiafrif o ysgolion yn unol â'r disgwyliadau, ond yn is na'r disgwyliadau mewn ychydig o'r ysgolion.

Bu perfformiad disgyblion sy'n gymwys am brydau ysgol am ddim dros y cyfnod hwn yn gyffredinol uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol. At ei gilydd, roedd y gyfradd o ddisgyblion a gyflawnodd 5 gradd A/A* neu gyfwerth yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol.

Roedd y farn ar gyfer lles ac agweddau at ddysgu yn dda neu'n well yn y rhan fwyaf o arolygiadau a lleoliadau Môn yn ystod y cylch arolygu diweddaraf ers Medi 2017. O'r 17 ysgol arolygwyd rhwng 2017 a 2020, fe gafwyd lles ac agweddau at ddysgu yn dda neu'n well ym mron bob un. Dros yr un cyfnod, bu cyfraddau presenoldeb yn ysgolion Môn yn debyg i'r cyfraddau cenedlaethol.

Mae plant a phobl ifanc o fewn yr awdurdod wedi elwa'n fawr ar y ddarpariaeth i gefnogi a hyrwyddo eu lles yn ystod cyfnod y pandemig. Fe sefydlwyd uwch dîm arwain presennol yr awdurdod yn ystod cyfnod cynnar y pandemig ar ddechrau 2020, a dim ond ers ychydig fisoedd roedd y Cyfarwyddwr Addysg yn ei swydd. Llwyddodd y tîm i gynnal eu gwasanaethau trwy gydol y cyfnodau clo, gan ddarparu cefnogaeth effeithiol ar gyfer cefnogi lles plant a phobl ifanc Môn. Roddwyd sylw manwl i gynnal lles y gweithlu hefyd.

Trwy gydweithio rhwng yr Gwasanaeth Dysgu a'r gwasanaeth cefnogi teuluoedd a'r gwasanaeth ieuenctid, roedd staff yr awdurdod yn cefnogi a hyrwyddo lles plant a phobl ifanc yn llwyddiannus trwy amrediad o weithgareddau a digwyddiadau gwerthfawr. Roedd disgyblion yn elwa o'r ymgysylltu rheolaidd â swyddogion ieuenctid oedd wedi eu sefydlu yn eu hysgolion. Roedd nifer sylweddol o ddisgyblion yn elwa ar weithgareddau corfforol hwyliog yn ystod gwyliau'r haf er mwyn hybu eu hymwybyddiaeth o gadw'n heini a bwyta'n iach.

Mae amrediad eang o gyfleoedd i ddisgyblion gyfrannu at benderfyniadau corfforaethol. Er enghraifft, maent wedi cyfrannu at arolwg 'dweud eich dweud' gan drafod eu profiad o fyw ym Môn, gan gyfeirio at agweddau fel eu gobeithion gwaith ar gyfer y dyfodol. Mae cynrychiolwyr o blith disgyblion yr ynys yn rhan o waith ymchwil er mwyn addasu a chytuno ar fwydlenni ar gyfer y gwasanaeth arlwyo diwygiedig ar gyfer ysgolion.

Gwasanaethau addysg

O dan Faes Arolygu 2, mae Estyn yn gosod cwestiynau arolygu lleol sy'n berthnasol i'r awdurdod lleol unigol. Mae cwestiynau arolygu lleol yn canolbwyntio ar wasanaethau addysg sy'n gysylltiedig â blaenoriaethau strategol presennol yr awdurdod lleol neu mae'r cwestiynau'n deillio o wybodaeth sydd gan Estyn am wasanaethau addysg yn yr awdurdod lleol.

Pa mor dda mae'r awdurdod lleol a'r gwasanaeth rhanbarthol yn cefnogi ysgolion i wella ansawdd addysgu ac arweinyddiaeth?

Mae gan awdurdod lleol Ynys Môn berthynas waith clos a chynhyrchiol gyda gwasanaeth effeithiolrwydd a gwella ysgolion rhanbarthol y gogledd (GwE). Fel partneriaid, mae ganddynt ddealltwriaeth glir o'u rolau a'u cyfrifoldebau i'r prosesau gwella ysgolion. Dros gyfnod estynedig, mae sefyllfa sefydlog o ran staff y rhanbarth sydd yn gweithio gyda'r awdurdod a'i ysgolion. Mae hyn yn cyfrannu at eu hadnabyddiaeth drylwyr o anghenion yr ysgolion. Mae ymdeimlad bod pob un yn cyfrannu i waith 'Tîm Môn' ac mae cydweithio bwriadus er mwyn sicrhau cefnogaeth werthfawr a her briodol i ysgolion. Mae'r awdurdod lleol wedi gweithio'n agos gyda'r rhanbarth i ddarparu hyfforddiant a chyfleoedd gwerthfawr i staff ysgolion ddatblygu eu medrau arwain. Yn ogystal, mae'r gwaith o gefnogi ysgolion uwchradd a dalgylchoedd cynradd i ddatblygu addysgu yn datblygu'n briodol yn dilyn cyfnod y pandemig.

Yn ystod y cyfnodau clo, cyfrannodd y cydweithio rhwng yr awdurdod lleol a'r rhanbarth yn fuddiol i ddarparu hyfforddiant ac adnoddau i helpu ysgolion ymateb i anghenion cefnogi lles disgyblion a darparu addysgu rhithiol. Cysylltodd yr ymgynghorwyr cefnogi gwelliant yn rheolaidd gydag arweinwyr ysgolion gan gryfhau'r berthynas rhyngddynt. Wrth i ysgolion ddychwelyd i addysgu disgyblion wyneb-yn-wyneb rhoddodd y rhanbarth a'r awdurdod gefnogaeth werthfawr i ysgolion ddatblygu eu darpariaeth i gefnogi sgiliau sylfaenol a lles disgyblion. Yn dilyn llacio cyfyngiadau'r pandemig, mae ymgynghorwyr cefnogi gwelliant yn defnyddio ymweliadau gydag ysgolion yn fuddiol i adnabod eu hanghenion cefnogaeth a hyfforddiant.

Mae’r rhanbarth yn darparu rhaglen dysgu broffesiynol gynhwysfawr gan gynnwys cefnogaeth gan ymgynghorwyr sy’n arbenigo mewn pynciau craidd neu gyfnod allweddol. Mae GwE yn hwyluso’n fuddiol y cydweithio rhwng clystyrau o ysgolion i ddatblygu addysgu. Er enghraifft, y gwaith rhwng ysgolion cynradd i ddatblygu darpariaeth ar gyfer gwella medrau llafaredd disgyblion. Yn ogystal, mae’r awdurdod lleol yn gweithio’n fuddiol mewn partneriaeth gyda GwE i gynnig gwasanaethau a hyfforddiant penodol i ymateb i anghenion ysgolion unigol a’u blaenoriaethau. Er enghraifft mae’r tîm blynyddoedd cynnar a thîm y canolfannau iaith yn cydweithio’n effeithiol gydag ysgolion er mwyn cefnogi blaenoriaeth gyffredin ysgolion Môn i ddatblygu’r Gymraeg a chefnogi newydd ddyfodiaid i’r iaith. Mae staff y timau hyn yn ymweld ag ysgolion i hyfforddi athrawon a chymorthyddion dysgu a modelu’r defnydd o strategaethau trochi wrth addysgu. Mae’r awdurdod yn cydnabod yr angen i werthuso ansawdd ac effaith y ddarpariaeth dysgu broffesiynol ar ddeilliannau disgyblion yn fwy miniog.

Mae’r rhanbarth a’r awdurdod yn darparu cyfleoedd gwerthfawr i athrawon ac arweinwyr gydweithio mewn rhwydweithiau gan gynnwys dalgylchoedd cynradd a chynghrair o ysgolion uwchradd. Mae hyn yn cefnogi ysgolion yn fuddiol i ymateb i flaenoriaethau cenedlaethol fel y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a’r tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 a Chwricwlwm i Gymru. Mae’r rhanbarth a’r awdurdod lleol yn annog ysgolion i fod yn sefydliadau sy’n dysgu ac sy’n cymryd cyfrifoldeb am eu gwelliant eu hunain trwy ymchwilio a chydweithio ar flaenoriaethau cyffredin. Maent yn hwyluso cyfleoedd gwerthfawr i ysgolion gymryd perchnogaeth ac atebolrwydd cynyddol am daith wella ei gilydd. Er enghraifft, yn ddiweddar mae’r gynghrair uwchradd yn cydweithio i ddatblygu agweddau ar gynhwysiant ac agweddau at ddysgu gan ymateb i flaenoriaeth gyffredin yn dilyn y pandemig. Wrth hwyluso’r gwaith, mae’r ymgynghorwyr cefnogi gwelliant ac arweinwyr ysgolion yn modelu arfer dda ac yn dechrau dilysu prosesau a chanfyddiadau ysgolion. Mae hyn yn cefnogi ysgolion i gynllunio ar gyfer gwelliant, ond mae’n rhy gynnar i fesur effaith y fenter hon ar les a chynnydd disgyblion.

Mae GwE yn cynnig amrediad cynhwysfawr o gyrsiau hyfforddiant a rhaglenni datblygu i arweinwyr gan gynnwys cyrsiau'r Rhaglen Arweinyddiaeth Genedlaethol. Mae’r awdurdod lleol ac ysgolion Môn yn rhoi blaenoriaeth glir ar sicrhau bod staff yn mynychu’r rhaglenni hyn i ddatblygu eu medrau arwain er mwyn sicrhau olyniaeth. Mae grŵp CAMU'r awdurdod, sef grŵp strategol o arweinwyr ysgolion uwchradd, sydd wedi ei sefydlu ers nifer o flynyddoedd yn cael effaith cadarnhaol ar ansawdd arweinyddiaeth. Er enghraifft, rhoddir cyfleoedd gwerthfawr i unigolion gysgodi arweinwyr profiadol ac arwain rhwydweithiau neu feysydd penodol. Mae’r awdurdod yn cynnig rhaglen briodol o hyfforddiant i lywodraethwyr i’w cefnogi yn eu rôl fel cyfaill beirniadol.

Mae’r Bwrdd Ansawdd Safonau Addysg yr awdurdod yn dal y rhanbarth yn atebol am ei gwaith yn briodol. Mae grwpiau amlasiantaethol o uwch swyddogion, swyddogion arweiniol o'r gwasanaethau perthnasol a staff GwE yn cyfarfod yn rheolaidd i rannu gwybodaeth a thystiolaeth am ysgolion Môn. Mae’r broses ddefnyddiol hon yn caniatáu’r awdurdod i adnabod ysgolion all beri pryder a rhai sydd ag arferion da gwerth i’w rhannu ymhellach. Defnyddir trothwyon a sbardunau i gysoni’r drefn o adnabod pryder mewn perthynas â safonau, dysgu ac addysgu, asesu, arweinyddiaeth, cynhwysiad neu faterion rheolaethol.

Pa mor effeithiol yw darpariaeth yr awdurdod lleol i gefnogi dysgwyr bregus sydd mewn perygl o ymddieithrio?

Nodwedd gref o waith yr awdurdod yw'r cydweithio cryf rhwng gwahanol adrannau ac asiantaethau i geisio darparu un profiad integredig o gefnogaeth i ddysgwyr sydd mewn perygl o ymddieithrio, a'u teuluoedd. Mae'r Gwasanaeth Dysgu yn cydweithio'n gynhyrchiol â phartneriaid sydd yn cynnwys gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau ieuenctid er mwyn ymateb i anghenion dysgwyr bregus ond hefyd er mwyn gweithio yn rhagweithiol i atal problemau.

Mae'r egwyddor o weithio yn ataliol yn greiddiol i waith yr awdurdod. Agwedd amlwg o'r egwyddor hon yw'r gwaith i godi ymwybyddiaeth o effaith trawma ar blant a phobl ifanc. Mae holl staff yr Gwasanaeth Dysgu, staff ym mhob ysgol ar yr ynys, a staff adrannau eraill, fel gwasanaethau plant, wedi cael mynediad at hyfforddiant pwrpasol er mwyn iddynt ddeall beth yw trawma a'i effaith a'r blant a phobl ifanc. Agwedd arall o'r gwaith ataliol hwn yw'r 'Hwb Ymyrraeth Gynnar' sydd yn cynnwys oddeutu ugain o asiantaethau gwahanol. Maent yn cydweithio a chydgynllunio er mwyn cefnogi dysgwyr bregus a'u teuluoedd a rhoi strategaethau yn eu lle i fynd i'r afael â phroblemau yn gynnar.

Mae ystod eang o strategaethau, darpariaeth a phaneli er mwyn cefnogi dysgwyr bregus. Mae'r rhain yn cynnwys swyddogion lles, gwasanaeth cefnogi ymddygiad, darpariaeth i hybu lles emosiynol dysgwyr a'r cwrs 'Camu Ymlaen' sydd yn helpu dysgwyr bregus i symud ymlaen rhwng cyfnodau gwahanol yn eu bywyd addysgol a byd gwaith. Ar hyn o bryd, mae hefyd yn cynnwys y rhaglen 'TRAC', sef rhaglen sy'n cefnogi disgyblion sydd mewn perygl o ymddieithrio, ond mae'r rhaglen hon ar fin dod i ben, fydd yn gadael bwlch yn y ddarpariaeth. Mae'r awdurdod wedi adnabod yr angen am strategaeth fwy cydlynus a chlir ar gyfer y gwaith i gefnogi dysgwyr bregus ac mae hyn yn rhan o swydd ddisgrifiad rheolwr newydd fydd â chyfrifoldeb dros wasanaethau ieuenctid, plant mewn gofal a lles plant a phobl ifanc.

Agwedd nodedig o'r gefnogaeth i ddysgwyr bregus yw gwaith y gwasanaeth ieuenctid. Mae swyddog ieuenctid ym mhob ysgol uwchradd ar yr ynys. Maent yn cynnig gwasanaeth galw mewn i ddysgwyr, yn cefnogi darpariaeth addysg bersonol a chymdeithasol yr ysgol ac yn rhedeg clybiau ieuenctid a gweithgareddau fin nos yn y gymuned. Mae grŵp lesbiaidd, hoyw, deurywiol a thrawsryweddol (LGBT+) wedi ei sefydlu gan swyddogion ieuenctid ym mhob ysgol uwchradd. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr sydd mewn perygl o ymddieithrio ennill cymwysterau a phrofiadau, fel cyrsiau paratoi at gyflogaeth a Gwobr Dug Caeredin.

Mae swyddogion yr awdurdod yn casglu ystod o ddata defnyddiol ynghylch dysgwyr bregus. Mae hyn yn cynnwys data presenoldeb, dad gofrestriadau a gwaharddiadau. Maent hefyd yn casglu gwybodaeth ynghylch disgyblion sydd â chynlluniau datblygu unigol ac yn olrhain eu cynnydd yn erbyn eu targedau yn briodol. Mae'r awdurdod hefyd wedi ffurfioli'r broses o adnabod dysgwyr bregus sydd mewn perygl o ddadrithio, gan sicrhau bod eu darpariaeth yn mynd trwy'r un broses a honno ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol. Nid yw'r system bresennol i gasglu a monitro'r holl wybodaeth ddefnyddiol hon yn ddigon cydlynus.

Mae swyddogion y Gwasanaeth Dysgu wedi ymateb yn gadarn ac yn brydlon i bryderon ynghylch nifer y gwaharddiadau dros amser a'r nifer o ddisgyblion nad

oeddent yn parhau mewn addysg yn eu hysgolion tan ddiwedd cyfnod allweddol 4. Gwnaethant ail-edrych ar eu trefniadau ar gyfer y dysgwyr bregus hyn a chydweithio gyda'r ysgolion uwchradd a'r gwasanaeth plant er mwyn rhoi trefniadau newydd yn eu lle. Maent yn y broses o sefydlu hwb ym mhob ysgol uwchradd, fydd yn galluogi'r dysgwyr i dderbyn darpariaeth bwrpasol yn yr hwb a darpariaeth o fewn y prif lif ble bo'n briodol. Er mwyn darparu cefnogaeth fwy cyflawn i'r dysgwyr hyn a'u teuluoedd, mae'r hybiau wedi eu staffio gan athrawon, a staff o'r gwasanaeth plant a theuluoedd all weithio fin nos ac ar benwythnosau. Gan mai datblygiad diweddar yw'r hybiau hyn mae'n rhy gynnar i arfarnu eu heffaith.

Mae arweinwyr yn craffu'n barhaus ar y trefniadau ar gyfer disgyblion sy'n derbyn eu haddysg yn all-sirol. Maent yn gweithio'n ymarferol er mwyn sicrhau darpariaeth addas o fewn yr ardal leol, trwy agor cartrefi plant. Lle bo'n addas, maent yn hyfforddi'r gweithlu o fewn ysgolion lleol er mwyn medru derbyn disgyblion yn ôl i barhau a'u haddysg o fewn eu cymunedau.

Pa mor effeithiol yw darpariaeth yr awdurdod lleol ar gyfer hybu lles yr holl blant a phobl ifanc?

Mae uwch arweinwyr y Gwasanaeth Dysgu yn gosod pwyslais mawr ar hybu lles plant a phobl ifanc yr ynys. Maent yn cydweithio'n agos a llwyddiannus gyda gwahanol adrannau o fewn yr awdurdod. Mae hyn yn hwyluso'r gwaith o sicrhau darpariaeth hylaw ac effeithiol. Enghraifft nodedig o hyn yw'r cydweithio rhwng uwch swyddog llesiant y Gwasanaeth Dysgu a phennaeth yr adran gwasanaethau plant a theuluoedd, sydd hefyd â chyfrifoldeb am arwain yr adran gwasanaethau cymdeithasol o fewn yr awdurdod. Mae'r trefniadau yn sicrhau fod y gwasanaethau o fewn eu hadrannau yn gweithredu'n llyfn a heb unrhyw ffiniau.

Mae arweinwyr yn ymgynghori gydag ysgolion a lleoliadau yn rheolaidd er mwyn medru addasu'r ddarpariaeth yn unol â'r angen. Er enghraifft, yn sgil adnabod yr angen ar gyfer cefnogi elfennau o addysg bersonol a chymdeithasol yn fwy effeithiol, fe drefnodd y gwasanaeth ysgolion iach hyfforddiant ar gyfer gweithwyr ieuenctid fel eu bod yn medru cynnig elfennau o addysg rhyw a pherthnasoedd mewn ysgolion.

Mewn cyd weithrediad gyda'r gwasanaeth plant a theuluoedd, mae swyddogion yn gweithredu 'Hwb ymyrraeth gynnar'. Mae'r Hwb yn caniatáu i wahanol asiantaethau gydweithio er mwyn cynnal trafodaethau a chynnig opsiynau gwahanol wrth gefnogi disgyblion. Er enghraifft maent yn cydweithio'n agos wrth ddatblygu a gweithredu strategaeth traws sirol i ymateb yn weithredol i bryderon am drais yn y cartref.

Mae tîm ymgynghorol y blynyddoedd cynnar yn cyflwyno amrediad eang o hyfforddiant sy'n hwyluso paratoadau lleoliadau nas cynhelir ar gyfer cyflwyno'r cwricwlwm. Buont yn cyflwyno hyfforddiant yn canolbwyntio ar ddatblygiad plant, a sut i addasu eu dulliau cynllunio fel eu bod yn ymateb yn well i ddiddordebau ac anghenion y plant ieuengaf. Sefydlwyd gwefan ddefnyddiol i rannu gwybodaeth a rhoi arweiniad i ymarferwyr ar agweddau o ddatblygiad plentyn, gan gynnwys eu lles.

Mae gwaith y Tîm Cefnogi Teuluoedd yn cyfrannu at hyrwyddo datblygiad a lles plant yn llwyddiannus. Enghraifft o effaith eu gwaith yw'r cynllun 'Y Daith i Saith,' sy'n amlinellu cynlluniau'r awdurdod ar gyfer hyrwyddo datblygiad a lles y plant ieuengaf. Mae'r awdurdod yn cynnig amrediad cyfoethog o weithgareddau i hybu iechyd a lles,

gan gynnwys yn ystod gwyliau ysgol. Er enghraifft, maent yn cynnig gweithgareddau 'bwyd a hwyl,' sy'n hybu ymwybyddiaeth plant a'u teuluoedd o bwysigrwydd cymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol, ac yn pwysleisio pwysigrwydd ceisio bwyta'n iach. Mae'r awdurdod yn cydnabod rôl bwysig y gwasaneth ieuenctid wrth gynnal lles plant a phobl ifanc. Yn ystod cyfnodau clo'r pandemig, bu iddynt fanteisio ar eu perthynas agos a chefnogol gyda'r disgyblion a'u teuluoedd i roi cefnogaeth ychwanegol fuddiol iddynt.

Mae arweinwyr wedi sefydlu gweledigaeth hynod gadarn ar gyfer datblygu ymwybyddiaeth ymarferwyr ar bob lefel o bwysigrwydd bod yn ystyriol o drawma, ac effaith trawma ar blant a phobl ifanc. Mae swyddogion wedi gweithio'n ddygn iawn er mwyn cydlynu hyfforddiant ar sawl lefel i athrawon a chymorthyddion mewn ysgolion a lleoliadau. Mae hyn yn eu harfogi'n llwyddiannus i fod yn ymwybodol o effaith profiadau niweidiol ar ddatblygiad, hunanddelwedd a hyder unigolion. Mae cydblethiad effeithiol gyda gwaith y seicolegwyr addysg o fewn gwasanaeth anghenion dysgu ychwanegol a chynhwysiad yr awdurdod gan fod datblygiad proffesiynol y gweithlu wedi adeiladu cynhwysedd ysgolion i ymateb yn effeithiol i anghenion disgyblion.

Pa mor effeithiol yw ymagwedd yr awdurdod lleol tuag at foderneiddio ysgolion gan gynnwys cryfhau darpariaeth cyfrwng Gymraeg?

Mae gweledigaeth glir ar gyfer ad-drefnu a moderneiddio ysgolion, sy'n seiliedig ar sicrhau bod yr ysgolion yn addas ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain ac yn gwneud y defnydd gorau o dechnoleg fodern. Rhoddir sylw blaenllaw i ddatblygu'r ddarpariaeth ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog o fewn y strategaeth moderneiddio. Mae rhai elfennau o'r weledigaeth ar waith, ac yn cael effaith gadarnhaol, er enghraifft ehangu darpariaeth canolfannau iaith a lleihau llefydd gweigion ysgolion. Mae rhai agweddau o'r weledigaeth, er enghraifft moderneiddio addysg ôl 16 ar yr ynys, yn eu dyddiau cynnar.

Mae arweinwyr a swyddogion ar draws yr awdurdod yn cydweithio'n llwyddiannus i wireddu amcanion y strategaeth foderneiddio addysg. Erbyn hyn, mae arweinwyr a swyddogion yn defnyddio ystod dda o ffynonellau gwybodaeth, er enghraifft am gyflwr a maint adeiladau, natur ieithyddol ardaloedd a'r gwasanaethau sydd ar gael neu sydd angen ar gymunedau penodol. Maent yn ymgysylltu'n effeithiol gyda rhanddeiliaid gan gynnwys athrawon, llywodraethwyr a rhieni er mwyn canfod eu barn am gynlluniau moderneiddio ysgolion. Mae hyn yn sicrhau bod eu llais yn cael eu hystyried sy'n cynnig cyfleoedd buddiol i'r awdurdod addasu eu cynigion yn ôl yr angen. Nodwedd gadarnhaol o'r trefniadau ymgysylltu hyn yw'r cydweithio rhwng yr awdurdod a grwpiau penodol fel Fforwm Iaith Môn, Mudiad Meithrin a Dechrau'n Deg i sicrhau bod y ddarpariaeth yn cyfateb â gofynion yr ardal. Mae'r gwaith hwn yn helpu'r awdurdod i fodloni ei ddyhead o sicrhau bod ysgolion yn rhan annatod o'u cymunedau ac yn helpu bodloni anghenion lleol.

Mae'r awdurdod wedi buddsoddi mewn ystod o brosiectau cyfalaf yn ystod camau cyntaf rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru. Maent yn gwneud cynnydd da o ran sicrhau bod yr ysgolion addas o'r math priodol yn y lleoedd priodol i fodloni anghenion ei ddysgwyr. Maent wedi adeiladu tair ysgol newydd, diweddaru ac ymestyn dwy ysgol a chau 11 o ysgolion. Er bod hyn wedi lleihau'r nifer o lefydd gweigion mewn ysgolion ar draws y sir, mae'r canran yn parhau'n gymharol uchel ar

gyfer y sector uwchradd. Mae gan yr awdurdod gynlluniau addas ar fynd i'r afael â hyn yn y dyfodol agos, er bod yr amserlen ar gyfer cyflwyno'r rhaglen hon wedi'i ohirio rhywfaint oherwydd y pandemig.

Mae Cynllun Strategol Cymraeg Mewn Addysg (CSGA) 2022-32 yn cydblethu'n briodol gyda gweledigaeth, nodau ac amcanion y rhaglen moderneiddio. Mae'r cynllun wedi ei gyd-gynllunio â phartneriaid, a gydag adrannau'r awdurdod lleol, ysgolion a lleoliadau yn ogystal â phartneriaid ehangach fel y consortiwm rhanbarthol a Phrifysgol Bangor. Mae'n cynnwys dyhead uchelgeisiol o ran sicrhau bod pob disgybl yn ddwyieithog erbyn 16 oed. Mae pwyslais cryf ar gynnig cyfleoedd buddiol i blant a phobl ifanc Ynys Môn i gyflawni safonau uchaf er mwyn cynnal y Gymraeg, y diwylliant a'r economi yn lleol. Mae'r CSGA'n adeiladu'n llwyddiannus ar arferion da sydd eisoes yn bodoli, fel y gefnogaeth dda sydd ar gael i hwyr ddyfodiaid trwy'r canolfannau trochi yn yr iaith Gymraeg. Er nid yw'r gefnogaeth ar gael yn uniongyrchol i ddisgyblion ysgolion uwchradd hyd yn hyn, mae arweinwyr wedi manteisio ar gyllid ychwanegol yn ddiweddar i gefnogi'r disgyblion sy'n cyfranogi ym Mlynyddoedd 7 ac 8. Mae'r canolfannau iaith hefyd yn cynnig cyfleoedd buddiol i athrawon ac ymarferwyr i ddatblygu eu medrau ieithyddol a'u hymwybyddiaeth o ddulliau trochi'r iaith yn eu hysgolion a'u lleoliadau. Mae'r defnydd o dechnoleg ddigidol ynghyd a'r cydweithio agos o fewn a thu hwnt i'r sir yn elfen nodedig o waith yr awdurdod o ran datblygu'r Gymraeg a dwyieithrwydd. Er enghraifft, mae arweinwyr yn cydweithio'n llwyddiannus gyda'r consortiwm rhanbarthol a Phrifysgol Bangor i greu adnoddau digidol a chefnogaeth i ddatblygu medrau llafar disgyblion trwy brosiect arloesol.

Arweinyddiaeth a rheolaeth

Mae Gwasanaeth Dysgu'r awdurdod wedi gwneud camau breision yn ystod y tair blynedd diwethaf dan arweinyddiaeth cyfarwyddwr a thîm rheoli effeithiol iawn. Maent wedi datblygu ethos a meddylfryd 'Tîm Môn' lle mae cydweithio a chyfraniad pawb yn cael ei werthfawrogi, ei feithrin a'i ddefnyddio er budd plant a phobl ifanc yr ynys. Mae'r cyfarwyddwr yn cynnig arweiniad a gweledigaeth egnïol a phwrpasol i'r gwasanaeth.

Mae arweinydd y Cyngor yn angerddol dros wella ansawdd addysg a bywyd trigolion yr ynys ac mae ganddi weledigaeth glir ar gyfer gwneud hynny. Mae'n barod i ysgwyddo cyfrifoldeb dros benderfyniadau anodd ac mae ganddi afael gadarn o waith y Cyngor ar draws y gwasanaethau.

Mae'r Prif Weithredwr, er yn newydd i'r rôl, wedi bod yn allweddol yn llywio'r weledigaeth yn ei rôl flaenorol ac mae'n cynnig sefydlogrwydd, parhad ac adnabyddiaeth gref o'r heriau sy'n wynebu'r ynys. Mae'r nod o ddatblygu 'ynys ddysgu gyda chymunedau sy'n dysgu' yn glir yn y cynlluniau strategol perthnasol. Mae'r weledigaeth honno wedi ei ddatblygu trwy ymgysylltu anffurfiol a ffurfiol ar lefelau gwahanol ar draws y Cyngor a chyda partneriaid. Mae ansawdd llywodraethu'r Cyngor wedi datblygu yn effeithiol dros y cyfnod diweddar a bellach mae perthnasoedd a'r diwylliant llawer yn fwy cadarnhaol ac aeddfed.

Trwy gydol pandemig COVID-19, cefnogodd arweinwyr addysg ysgolion yn egnïol ac effeithiol. Mae gwaith cefnogol yr awdurdod lleol yn ystod y pandemig wedi cryfhau perthnasoedd â'i chymunedau dysgu ac roedd hyn yn fuddiol o ran meithrin

ymddiriedaeth a hyder rhanddeiliaid. Mae gwell ymgysylltu gyda'r partneriaid yn golygu bod cyfle i wyntyllu a chaffael barn ar faterion sensitif, er enghraifft wrth adrefnu ysgolion ardal Llangefni pan wnaeth y trafodaethau esgor ar gynnig gwahanol i'r un a gyflwynwyd yn wreiddiol. Mae swyddogion yr awdurdod yn credu'n gryf mewn meithrin perthynas ac adeiladu pontydd lle mae anghydfod.

Mae'r Gwasanaeth Dysgu yn cydweithio yn effeithiol gyda nifer o bartneriaid eraill, er enghraifft gyda GwE (gwasanaeth effeithiolrwydd a gwella ysgolion gogledd Cymru). Mae'r berthynas yn gadarn ac yn elwa o staff sefydlog sy'n adnabod ysgolion yr awdurdod yn dda.

Ar ei orau, mae prosesau craffu ffurfiol y Cyngor yn briodol, lle gwelir aelodau etholedig yn perchnogi'r adroddiadau ac ymateb yn hyderus i'r cwestiynu. Mae'r Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion yn drefn craffu anffurfiol lle gwahoddir cynrychiolwyr o ysgolion penodol i gyflwyno gwybodaeth, sy'n aml yn arwain at ymholi pwrpasol er mwyn nodi'r hyn sy'n dda a meysydd datblygu. Gwahoddir arweinwyr ysgol yn ôl os oes angen, a cheir ymweliadau pwrpasol i ysgolion er mwyn atgyfnerthu dealltwriaeth y panel. Mae'r gefnogaeth i'r panel, sy'n ffocysu ar ddatblygu dealltwriaeth aelodau etholedig, o ansawdd da a chaiff aelodau gyfleoedd i gyfrannu at sesiynau gwerthuso gwaith y panel ac adnabod meysydd ffocws pellach. Ers y pandemig, maent wedi ystyried meysydd fel llesiant, y Gymraeg a dysgu o bell. Ceir cyfle i godi materion allweddol gyda swyddogion a darparwyr gwasanaethau a chymeradwyo materion allweddol i'w cyflwyno yn y sesiynau briffio aelodau.

Mae adroddiadau ar waith y Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio. Er hynny, prin yw cyfleoedd ar hyn o bryd i graffu'n benodol, ffurfiol a chyhoeddus ar effeithiolrwydd gwaith y ddarpariaeth addysg. Yn unol â'u dyhead i wella'n barhaus, mae'r Cyngor wedi adnabod yr angen i gryfhau a gwella'r broses graffu gyda'r bwriad i ffocysu ar safonau, ansawdd darpariaeth ac arweinyddiaeth addysg.

Mae ymrwymiad corfforaethol cryf i hunanwerthuso agored, rheolaidd a thrylwyr i gefnogi cynllunio ar gyfer gwella. Mae hyn yn cynnwys ffocws pendant tuag at werthuso blaenoriaethau strategol y Gwasanaeth Dysgu. Mae gan arweinwyr ddealltwriaeth dda o'r ddarpariaeth addysg ac yn adnabod y cryfderau a'r meysydd i'w gwella. Mae gwerthusiad y Gwasanaeth Dysgu ei hun o gynnydd yn erbyn ei blaenoriaethau yn cytuno â rhan fwyaf o ganfyddiadau'r arolygiad hwn, ac mae cynlluniau a phrosiectau yn barod ar gychwyn mewn sawl agwedd ble mae angen gwella.

At ei gilydd, mae'r awdurdod yn ymgysylltu'n dda â rhanddeiliaid i lywio, gwerthuso a chynllunio gwasanaethau addysg. Maent wedi cryfhau'r dulliau ble y gall rhanddeiliaid, ac yn enwedig rhai a chysylltiadau ag ysgolion fel llywodraethwyr a phenaethiaid, gyfrannu eu barn. Un o gryfderau'r awdurdod yw'r modd y maent yn cynnwys penaethiaid mewn fforymau gwahanol er mwyn canfod eu barn, ac er mwyn dylanwadu, siapio a chynllunio darpariaeth newydd, er enghraifft wrth greu meicrowefanau pwrpasol i rannu gwybodaeth yn fwy llyfn yn dilyn y pandemig. Er bod y gwasanaeth dysgu wedi blaenoriaethu cryfhau eu dulliau cyfathrebu â rhanddeiliaid o fewn eu cynlluniau gwella'r llynedd, mae rhai rhieni yn nodi nad ydynt yn cael digon o gyfleoedd i gyfleu eu barn er mwyn dylanwadu ar rai elfennau o'r ddarpariaeth.

Ers ei harolygiad blaenorol gan Estyn yn 2012, mae gwelliant pendant yn y modd y mae'r awdurdod yn cynllunio'n strategol ar gyfer gwella. Mae diwylliant cryf o gynllunio gwasanaethau sydd yn cyfateb yn dda â'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Wrth feddwl am y tymor hir a chydweithio'n effeithiol gyda phobl a phartneriaid, mae'r awdurdod yn parhau i gryfhau sut mae'n gweithio fel sefydliad o ddydd i ddydd. Mae arweinwyr yn teilwra eu darpariaeth yn synhwyrol, fel dyletswyddau swyddogion a phenodiadau newydd, ac wrth i adrannau gwahanol yr awdurdod weithio'n llawer mwy llyfn ac effeithlon gyda'i gilydd. Mae hyn yn cyfrannu'n dda tuag at, er enghraifft, gallu'r awdurdod i gydweithio er mwyn cynnal a gwella lles trigolion yr ynys, gan gynnwys plant a phobl ifanc.

Yn dilyn etholiadau lleol ychydig o wythnosau cyn yr arolygiad, mae arweinydd y Cyngor ac uwch swyddogion yn cychwyn ar eu taith o lunio amcanion newydd ar gyfer cyfnod y Cyngor rhwng 2022 a 2027. Mae hanes da o roi amcanion synhwyrol yn eu lle a'u gwireddu yn ystod cyfnod y Cyngor blaenorol, rhwng 2017 i 2022. Mae hyn yn cynnwys gweithredu pendant gan arweinwyr wrth iddynt deilwra cynlluniau corfforaethol er mwyn ymateb ar fyrder i heriau'r pandemig. Rhoddwyd cynllun trosiannol yn ei le a roddai ffocws amlwg, er enghraifft, a'r gynnal llesiant a sicrhau bod bron bob disgybl yn cwblhau eu haddysg yn yr ysgol uwchradd hyd at ddiwedd Blwyddyn 11.

Ar y cyfan, mae cysondeb a chydlyniant clir rhwng cynllun y Cyngor 2017-2022 a chynlluniau'r Gwasanaeth Dysgu. Er bod mynd i'r afael ag amddifadedd a thlodi yn flaenoriaeth amlwg i'r Cyngor a'r Gwasanaeth Dysgu, nid yw cynlluniau'r awdurdod, fel y Strategaeth Wrthdlodi yn amlygu yn ddigon clir cyfraniad y Gwasanaeth Dysgu i'r gwaith hwn er mwyn gwerthuso effaith y ddarpariaeth.

Mae gan arweinwyr a thimau oddi fewn y Gwasanaeth Dysgu ddealltwriaeth gadarn o'r hyn y mae angen iddynt ei gyflawni. Mae cynllun gwella'r gwasanaeth yn nodi blaenoriaethau allweddol perthnasol, gan gynnwys darparu cymorth gref ar gyfer cefnogi lles emosiynol a meddyliol plant a phobl ifanc. Yn ogystal, mae amcanion gweithredu bwrpasol gan y gwasanaeth archifdy ac Oriel Môn ar gyfer cefnogi dysgu a'r cwricwlwm newydd mewn ysgolion. Mae gan bob blaenoriaeth ddangosyddion cynnydd perthnasol a chamau clir ar gyfer gwella, er bod lle i ambell un o'r rhain fod yn fwy mesuradwy.

Mae trefniadau rheoli perfformiad yn gadarn. Mae ystod o brosesau ar waith drwy'r flwyddyn sy'n sicrhau y caiff gwasanaethau addysg eu monitro'n ofalus, gan mwyaf. Mae'r awdurdod yn ymwybodol o'r angen i deilwra nifer o ddangosyddion perfformiad a gafodd eu gohirio oherwydd y pandemig neu ble nad yw data cenedlaethol yn cael eu hadrodd bellach. Mae'r awdurdod yn rheoli'r risgiau sy'n effeithio ar wasanaethau addysg yn dda, ac yn eu huwch gyfeirio at y gofrestr risg gorfforaethol os oes angen.

Mae'r awdurdod yn rhoi sylw bwriadus i hyrwyddo dysgu proffesiynol ar gyfer ei staff trwy gynllun hyfforddi a datblygu corfforaethol. Mae staff yn derbyn cyfleoedd buddiol i drafod eu hanghenion dysgu proffesiynol personol mewn cyfarfodydd rheolwr llinell reolaidd ac adolygiadau rheoli perfformiad. Mae hyn yn arwain at gyfleoedd dysgu proffesiynol megis mynychu cyrsiau, rhwydweithiau rhanbarthol a chenedlaethol a chyflawni cyrsiau wedi eu hachredu. Mae'r awdurdod yn ystyried olyniaeth o fewn y gwasanaeth yn ofalus. Mae staff yn cael cyfleoedd buddiol i fentora a chysgodi eraill er mwyn cydweithio a datblygu eu harbenigeddau. Yn ogystal, mae staff yn derbyn

cyfleoedd gwerthfawr i fynychu cyrsiau arweinyddiaeth a chymryd cyfrifoldeb dros arwain prosiectau trawsadrannol i ddatblygu eu medrau a phrofiad arwain. Er bod cynnig dysgu proffesiynol eang, nid yw arweinwyr pob amser yn ystyried effaith y dysgu proffesiynol ar wella ansawdd darpariaeth y Gwasanaeth Dysgu.

Mae'r Gwasanaeth Dysgu yn arddel diwylliant cryf o ddiogelu ac yn gosod disgwyliadau cadarn ac uchel ar draws y gweithlu. Ar lefel strategol a gweithredol, mae'r gwasanaeth wedi adeiladu perthnasau gwaith cynhyrchiol ac effeithiol gyda'r holl wasanaethau sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd ar draws y Cyngor. Yn ogystal, trwy ail strwythuro synhwyrol, mae cyfraniad y Gwasanaeth Dysgu tuag at ddiogelu plant a phobl ifanc yr ynys wedi cryfhau dros amser.

Mae'r polisi diogelu corfforaethol yn rhoi cyfarwyddyd clir i ysgolion a lleoliadau ar sut i weithredu eu dyletswyddau i warchod lles disgyblion. Mae uwch swyddog addysg yn gweithredu fel swyddog dynodedig ar gyfer diogelu ac mae effaith ei gwaith strategol a gweithredol ar ystod eang o weithdrefnau'r awdurdod yn nodedig. Mae'r swyddog yn cadeirio'r Panel Gweithredol Diogelu Corfforaethol. Mae hyn yn golygu bod gan addysg lais blaenllaw ym mhenderfyniadau'r Cyngor o ran ei strategaeth i ddiogelu plant a phobl ifanc.

Mae trefniadau cyflogaeth ddiogel yn gadarn ac yn eglur, ac mae swyddogion y Gwasanaeth Dysgu yn cynnal awdit blynyddol o drefniadau penodi staff er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau recriwtio diogel yn cael eu dilyn. Yn ogystal, mae trefniadau cadarn i fonitro prosesau diogelu ysgolion trwy graffu ar adroddiadau diogelu blynyddol i'w cyrff llywodraethol. Mae'r trefniadau hyn yn sicrhau bod gan yr awdurdod wybodaeth gyfoes am brosesau diogelu mewn ysgolion ac yn gallu cyflwyno adroddiadau manwl arnynt i'r Panel Diogelu Corfforaethol.

O ganlyniad i arweinyddiaeth gydlynus, mae cyswllt cryf rhwng blaenoriaethau corfforaethol ynghylch llesiant a'r gwaith ymarferol ac ataliol sy'n digwydd mewn lleoliadau nas cynhelir ac ysgolion ar draws yr awdurdod. Er enghraifft, mae'r strategaeth gorfforaethol o ddarparu hyfforddiant i wella dealltwriaeth ymarferwyr o effaith trawma a phrofiadau niweidiol mewn plentyndod ar gyflawniad a lles disgyblion yn cael effaith gadarnhaol ar ansawdd y ddarpariaeth. Mae'r Gwasanaeth Dysgu wedi buddsoddi'n sylweddol i gryfhau'r ddarpariaeth ar gyfer diogelu yn yr holl ysgolion a lleoliadau trwy greu 'Pencampwyr Diogelu' ymhob dalgylch. Dros y tair blynedd diwethaf, mae gwaith y Pencampwyr Diogelu wedi cael effaith gadarnhaol ar ansawdd gwaith amddiffyn plant a diogelu. Er enghraifft, mae'r grŵp Pencampwyr yn trafod a chyd-drefnu gwaith ataliol buddiol ac yn ystyried ac ymateb i waith ymchwil perthnasol wrth gynllunio eu cwricwlwm lles.

Mae'r Gwasanaeth Dysgu yn chwarae rhan flaenllaw mewn gwaith ataliol lleol a chenedlaethol. Er enghraifft, roedd ychydig o ysgolion cynradd ac uwchradd Ynys Môn yn rhan o gynllun peilot cenedlaethol i ddatblygu adnoddau ar thema troseddau casineb. Yn ogystal, mae'r awdurdod yn rhan o grŵp cenedlaethol tasg a gorffen sy'n diweddaru polisi cyd berthnasedd a rhywioldeb i gyd-fynd â'r gofynion newydd o fewn Cwricwlwm i Gymru. Yn ddiweddar, cyfrannodd y gwasanaeth at waith pwysig i adolygu adnodd hyfforddiant Atal (Prevent) y Swyddfa Gartref.

Mae gan yr awdurdod ddealltwriaeth dda o'i sefyllfa ariannol oddi fewn y Gwasanaeth Dysgu. Ers 2018-19 mae'r awdurdod wedi cynyddu ei gyllideb addysg o

fan cychwyn isel i lefel sy'n agosach i'r disgwyl. Mae ei chyllideb addysg net fesul disgybl yn y chwartel uchaf o awdurdodau Cymru. Mae'r awdurdod wedi ariannu setliadau cyflog staff ysgolion yn llawn, ac mae cyllidebau addysg wedi eu gwarchod rhag toriadau o gymharu ag adrannau eraill o fewn yr awdurdod. Yn dilyn sefyllfa o orwariant yn 2018-19, bellach dros y tair blynedd ddiwethaf mae gwasanaethau dysgu wedi eu darparu oddi fewn i'r gyllideb.

Mae'r awdurdod yn ymwybodol o'r risgiau ariannol presennol a'r rhai sydd ar y gorwel. Maent yn adnabod y bydd angen ymateb i heriau cynyddol, gan gynnwys potensial cynnydd mewn costau staff, gwres a thrydan, trafnidiaeth ac atgyweirio ac adnewyddu. Tra bod newidiadau bychain wedi bod i'r fformiwla ariannu ysgolion, nid ydyw wedi adolygu'n llawn ers 2007, ac mae cyfle i'r awdurdod sicrhau ei hun bod y fformiwla yn parhau'n addas o ystyried newidiadau i ddarpariaeth gwasanaethau addysg.

Mae balansau ysgolion, fel mewn awdurdodau eraill, wedi cynyddu'n sylweddol o £198k yn 2019-20 i £7.9miliwn ar ddiwedd 2021-22. Yn 2019-20 roedd 10 o 46 ysgol yr awdurdod â diffyg ariannol, serch hynny, erbyn 2020-21 roedd llawer o'r rhain â gwarged. Mae cynlluniau ar y gweill i fynd i'r afael â'r tair ysgol sydd â diffyg yn 2021-22. Mae'r awdurdod wedi derbyn cynlluniau gan ysgolion o ran sut y byddant yn defnyddio'r balansau ychwanegol ac yn adnabod bod angen cryfhau rhai o'r cynlluniau.

Mae'r awdurdod a'r fforwm cyllid ysgolion yn ymgysylltu'n effeithiol, agored ac yn adeiladol â'r materion allweddol sy'n effeithio ar ariannu ysgolion a'r gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod i ysgolion. Mae arweinwyr ysgolion yn gwerthfawrogi'r gefnogaeth sydd iddynt gan dîm cyllid ac adnoddau dynol yr awdurdod.

Mae bron pob ysgol yn manteisio ar ystod o gytundebau lefel gwasanaeth a gynigir. Mae'r trefniadau gosod a rheoli cytundebau addysg wedi cryfhau dros y tair blynedd ddiwethaf, ac mae bwriad eu hadolygu yn rheolaidd gan hefyd edrych am gyfleoedd i gefnogi ysgolion gyda phwrcasu o'r newydd. Mae'r awdurdod yn datblygu prosesau gwerthuso ar gyfer gwasanaethau a gomisiynir yn allanol a'r rhai a darperir yn fewnol i roi sicrwydd am eu heffeithiolrwydd.

Sail dystiolaeth ar gyfer yr adroddiad

Cyn yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn ymgynghori â'r awdurdod lleol ar y cwestiynau arolygu lleol i'w defnyddio yn ystod yr arolygiad, ar sail hunanwerthusiad yr awdurdod, ei gynlluniau strategol a data perthnasol y mae Estyn yn ei gadw
- yn dadansoddi'r deilliannau o holiaduron agored, gan gynnwys barn dysgwyr, rhieni, staff a llywodraethwyr ysgol, staff yr awdurdod lleol, staff y consortiwm rhanbarthol, aelodau etholedig a'r cyhoedd
- yn cynnal ymweliad rhagarweiniol â'r awdurdod lleol i gyfarfod ag amrywiaeth o bartneriaid perthnasol i wasanaethau addysg, fel cynrychiolwyr dysgwyr, penaethiaid a llywodraethwyr, ac arweinwyr o asiantaethau statudol a thrydydd sector sy'n gweithio gyda phlant a phobl ifanc

Yn ystod yr arolygiad, bu arolygwyr:

- yn cyfarfod ag arweinydd y cyngor, aelodau etholedig sy'n gyfrifol am wasanaethau addysg, aelodau etholedig sy'n gyfrifol am graffu ar wasanaethau addysg, y prif weithredwr, y cyfarwyddwr addysg, arweinwyr a rheolwyr eraill mewn gwasanaethau addysg, staff perthnasol eraill yn yr awdurdod lleol, rheolwr gyfarwyddwr y consortiwm rhanbarthol ar gyfer gwella ysgolion a staff perthnasol eraill o'r consortiwm rhanbarthol
- yn edrych yn fanwl ar brosesau hunanwerthuso'r awdurdod lleol
- yn ystyried cynlluniau strategol a gweithredol yr awdurdod lleol ar gyfer gwella
- yn craffu ar amrywiaeth o ddogfennau, gan gynnwys gwybodaeth am ddeilliannau dysgwyr, gwybodaeth am berfformiad ysgolion a lleoliadau addysg eraill, gan gynnwys gwybodaeth gan y consortiwm rhanbarthol ar gyfer gwella ysgolion, cofnodion o amrywiaeth o gyfarfodydd, adroddiadau a gyflwynir i'r cyngor neu'r swyddogaeth graffu, gwybodaeth am ddiogelu dysgwyr ac unrhyw wybodaeth arall sy'n berthnasol i wasanaethau addysg yr awdurdod lleol y mae Estyn yn ei chadw

Ar ôl yr arolygiad ar y safle a chyn cyhoeddi'r adroddiad, fe wnaeth Estyn:

- adolygu canfyddiadau'r arolygiad ochr yn ochr â'r dystiolaeth ategol gan y tîm arolygu er mwyn dilysu, safoni a sicrhau ansawdd yr arolygiad
- rhoi copi drafft o'r adroddiad i'r awdurdod lleol er mwyn iddo nodi unrhyw bryderon ynghylch cywirdeb ffeithiol, a gwneud diwygiadau lle bo'r angen

Copïau o'r adroddiad

Mae copïau o'r adroddiad hwn ar gael gan yr awdurdod lleol ac ar wefan Estyn (www.estyn.llyw.cymru)

Lluniwyd yr adroddiad hwn yn unol ag Adran 38 Deddf Addysg 1997, Deddf Plant 2004 a Deddf Dysgu a Sgiliau 2000.

Cymerwyd pob rhagofal posibl i sicrhau bod y wybodaeth yn y ddogfen hon yn gywir adeg ei chyhoeddi. Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau neu sylwadau ynglŷn â'r ddogfen hon/cyhoeddiad hwn at:

Yr Adran Gyhoeddiadau
Estyn
Llys Angor, Heol Keen
Caerdydd
CF24 5JW neu drwy anfon e-bost at cyhoeddiadau@estyn.llyw.cymru

Mae'r cyhoeddiad hwn a chyhoeddiadau eraill gan Estyn ar gael ar ein gwefan: www.estyn.llyw.cymru

Cyfieithwyd y ddogfen hon gan Trosol (Cymraeg i Saesneg).

Ⓗ Hawlfraint y Goron 2022: Gellir ailddefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei ailddefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 22/07/2022

Adroddiad Arolwg Estyn – Cyngor Sir Ynys Môn

Cynllun ôl-arolwg drafft

Tudalen 27

Argymhelliad 1 - Cryfhau prosesau ar gyfer gwerthuso effaith gwaith y Gwasanaeth Dysgu						
Cyd-destun o Arolwg Estyn Mae'r awdurdod yn rhoi sylw bwriadus i hyrwyddo dysgu proffesiynol ar gyfer ei staff trwy gynllun hyfforddi a datblygu corfforaethol. Mae staff yn derbyn cyfleoedd buddiol i drafod eu hanghenion dysgu proffesiynol personol mewn cyfarfodydd rheolwr llinell reolaidd ac adolygiadau rheoli perfformiad. Mae hyn yn arwain at gyfleoedd dysgu proffesiynol megis mynychu cyrsiau, rhwydweithiau rhanbarthol a chenedlaethol a chyflawni cyrsiau wedi eu hachredu. Mae'r awdurdod yn ystyried olyniaeth o fewn y gwasanaeth yn ofalus. Mae staff yn cael cyfleoedd buddiol i fentora a chysgodi eraill er mwyn cydweithio a datblygu eu harbenigeddau. Yn ogystal, mae staff yn derbyn cyfleoedd gwerthfawr i fynychu cyrsiau arweinyddiaeth a chymryd cyfrifoldeb dros arwain prosiectau trawsadrannol i ddatblygu eu medrau a phrofiad arwain. Er bod cynnig dysgu proffesiynol eang, nid yw arweinwyr pob amser yn ystyried effaith y dysgu proffesiynol ar wella ansawdd darpariaeth y Gwasanaeth Dysgu, na'r effaith ar ddeilliannau i ddysgwyr.						
Deilliant	**Gweithred**	**Swyddog Cyfrifol**	**Dyddiad Cychwyn**	**Dyddiad Cwblhau**	**Adnoddau**	**Statws Monitro**
Prosesau cadarn ar gyfer gwerthuso effaith gwaith y Gwasanaeth Dysgu yn weithredol.	Adnabod anghenion a blaenoriaethau ar gyfer y gwasanaeth drwy ymgysylltu gyda rhanddeiliaid.	AFfJ	Medi 2022	Tachwedd 2022	Amser	

	Creu cynllun hyfforddiant/datblygiad proffesiynol sy’n alinio ag anghenion a blaenoriaethau’r gwasanaeth	AFfJ	Tachwedd 2022	Ionawr 2023	Amser a mewnbwn Adnoddau Dynol	
	Adnabod pa staff canolog sydd angen mynychu pa hyfforddiant yn ystod y sgyrsiau blynyddol.	UDA	Chwefror 2023	Chwefror 2023		
	Cymeradwyo’r broses/model ar gyfer ystyried effaith y dysgu proffesiynol.	UDA	Chwefror 2023	Chwefror 2023		
	Adnabod a datblygu systemau/deunyddiau/trefniadau ar gyfer gweithredu’r model.	AFfJ	Mawrth 2023	Mawrth 2023	Amser staff y Tîm Busnes	
	Darparu hyfforddiant i reolwyr llinell ac unigolion allweddol tu allan i’r gwasanaeth, ar y model adolygu newydd.	AFfJ	Mawrth 2023	Mawrth 2023		
	Defnyddio’r systemau/deunyddiau/trefniadau er mwyn adolygu’r hyfforddiant.	UDA	Ebrill 2023	Ionawr 2024	Amser UDA	
	Adolygu’r model am addasrwydd ac effeithiolrwydd yn erbyn blaenoriaethau ac anghenion y gwasanaeth.	AFfJ	Ionawr 2024	Ionawr 2024		

Deilliant	Gweithred	Swyddog Cyfrifol	Dyddiad Cychwyn	Dyddiad Cwblhau	Adnoddau	Statws Monitro

Gwerthuso effaith gwaith y Gwasanaeth Dysgu ar ddysgwyr	Cydweithio â chonsortia i adnabod dulliau effeithiol i werthuso ansawdd ac effaith dysgu proffesiynol ar ddeilliannau disgyblion.	ACE/OTD	Medi 2022	Gorffennaf 2023		
	Defnyddio’r cyfarfodydd BAS a’r Cynllun Busnes i werthuso a herio ansawdd ac effaith dysgu proffesiynol ar ddeilliannau disgyblion.	ACE/AFfJ	Rhagfyr 2022	Gorffennaf 2023		
	Cydweithio â Rheolwr Gwasanaeth Addysg Plant Mewn Gofal, Ieuenctid a Lles Plant a Phobl Ifanc i greu strategaeth fwy cydlynus ar gyfer gwaith cefnogi dysgwyr sy'n agored i niwed.	ACE/ShW	Medi 2022	Gorffennaf 2023		
	Adolygu a gwella’r system o gasglu a monitro gwybodaeth am ddisgyblion bregus (dadgofrestru, gwaharddiadau, presenoldeb) i fod yn fwy cydlynus.	ShW/KN	Rhagfyr 2022	Gorffennaf 2023		
	Sefydlu bwrdd llywodraethiant ar gyfer hybiau cynhwysiad i werthuso effaith yr ymyrraeth hon ar ddisgyblion bregus, gyda’r ysgolion uwchradd yn cyfrannu adroddiadau ar y gwaith. Bydd y bwrdd yn adrodd i’r BAS a’r Panel Sgriwtini Addysg.	ACE/ER	Medi 2022	Gorffennaf 2023		
	Sicrhau bod Cynllun Darparu Gwasanaeth (CDG) y Gwasanaeth Dysgu’n rhoi ystyriaeth i strategaethau’r Cyngor.	AFfJ	Medi 2022	Ebrill 2023		
	Adroddiadau chwarterol yn cynnwys gwybodaeth am gyfraniadau ac effaith gwaith y gwasanaeth ar strategaethau’r Cyngor.	AFfJ	Medi 2022	Ebrill 2023		

Argymhelliad 2 - Datblygu a chryfhau trefniadau craffu ffurfiol

Cyd-destun o Arolwg Estyn

Mae adroddiadau ar waith y Panel Adolygu Cynnydd Ysgolion yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio. Er hynny, prin yw cyfleoedd ar hyn o bryd i graffu'n benodol, ffurfiol a chyhoeddus ar effeithiolrwydd gwaith y ddarpariaeth addysg. Yn unol â'u dyhead i wella'n barhaus, mae'r Cyngor wedi adnabod yr angen i gryfhau a gwella'r broses graffu gyda'r bwriad i ffocysu ar safonau, ansawdd darpariaeth ac arweinyddiaeth addysg.

Deilliant	Gweithred	Swyddog Cyfrifol	Dyddiad Cychwyn	Dyddiad Cwblhau	Adnoddau	Statws Monitro
Proses graffu gadarn ar waith ar gyfer craffu ar waith y Gwasanaeth Dysgu.	Adolygu'r broses gyfredol a sefydlu proses graffu newydd.	AD/RHH	Gorffennaf 2022	Medi 2022		
	Penderfynu ar aelodaeth ar gyfer y cyfarfodydd a phwyllgorau craffu.	Aelodau Etholedig	Gorffennaf 2022	Gorffennaf 2022		
	Creu cylch gorchwyl a chadarnhau pwrpas ac amlder cyfarfodydd a phwyllgorau.	AD	Gorffennaf 2022	Gorffennaf 2022		
	Ymgysylltu a chytuno ar raglen waith i'r panel craffu addysg.	RHH/MBH ac aelodau y panel craffu	Gorffennaf 2022	Hydref 2022		
	Sicrhau bod blaen raglen wedi ei gosod gyda mewnbwn UDA'r Gwasanaeth Dysgu a Gwasanaethau Plant, ynghyd ac awdurdodi gan Tîm Arweinyddiaeth y Cyngor.	AD/MBH	Gorffennaf 2022	Hydref 2022		
	Sicrhau bod proses mewn lle sy'n cryfhau gallu Aelodau Etholedig i uchafu, blaenoriaethu ac yna chraffu eitemau Addysg o bwys strategol yn gyhoeddus.	AD/MBH	Gorffennaf 2022	Hydref 2022		

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN
Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	**Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
Dyddiad:	**18 Hydref 2022**
Pwnc:	**Rhaglen Arfor**
Pwrpas yr Adroddiad:	**Adolygu gweithrediad gwedd gyntaf rhaglen Arfor ar Ynys Mon a'r bwriad i weithredu ail wedd**
Cadeirydd Sgriwtini:	**Cyng Dylan Rees**
Aelod(au) Portfolio:	**Cyng Carwyn Jones**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Christian Branch, Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd**
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	**Dewi G Lloyd, Rheolwr Adfywio** **01248 752483** **dewilloyd@ynysmon.llyw.cymru**
Aelodau Lleol:	**Perthnasol i bob aelod**

1 – Argymhelliad/Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor:

A1 Adolygu gweithrediad gwedd gyntaf Rhaglen Arfor ar Ynys Mon yn 2019/20 a 2020/21

A2 Adolygu'r bwriad i weithredu ail wedd o'r Rhaglen hyd at fis Mawrth 2025

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Mae gweithredu'r rhaglen ARFOR newydd yn is-amcan penodol yng nghynllun newydd y Cyngor. Mae hefyd yn gwneud cyfraniad i strategaethau a polisiau eraill y Cyngor sy'n ymwneud a cefnogi'r economi, busnesau, a'r iaith Gymraeg.

3 – Egwyddorion fel canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Yr effaith y mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
- Hirdymor
- Atal

- Integreiddio
- Cydweithio
- Cynnwys

[ffocws ar lesiant]

3.6 Effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar:

- y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
- y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (wrth wneud penderfyniadau strategol)
- y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

[ffocws ar gydraddoldeb a'r Gymraeg]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1) I ba raddau y cafodd gwedd gyntaf Rhaglen Arfor ei gynllunio a'i weithredu'n llwyddiannus ar Ynys Mon?
2) Ymha ffyrdd mae'r bwriad a'r cynlluniau i weithredu ail wedd y Rhaglen yn briodol ac addas i bwrpas?

5 – Cefndir / Cyd-destun

RHAGLEN ARFOR 1 (2019-21)

Dyfarnwyd £2m mewn refeniw ar gyfer rhaglen Arfor gan Adran Economi LLC yn y cyfnod 2019/20 a 2020/21 i siroedd Mon, Gwynedd, Ceredigion a Sir Gar "beilota dulliau a prosiectau gwahanol i hybu entrepreneuriaeth, twf busnes a cydnerthedd cymunedol gyda ffocws ar hybu defnydd y Gymraeg... i hwyluso dulliau newydd ac arloesol o hybu datblygiad economaidd yn y rhanbarth." Gosodwyd pedwar targed gan LC – dau yn ymwneud a busnesau / swyddi a dau yn ymwneud a'r Gymraeg.

	Nodau / Pwrpas y Cyllid gan Lywodraeth Cymru yn y Llythyr Cynnig
1	Hybu mentrau a chefnogi twf busnes mewn ardaloedd lle mae canran uchel o'r bobl yn siarad Cymraeg
2	Sicrhau swyddi gwell sy'n talu'n well i gadw pobl leol yn yr ardaloedd hyn ac annog pobl sydd wedi gadael i ddod yn ôl
3	Hyrwyddo gwerth dwyieithrwydd a'r Gymraeg mewn busnesau
4	Annog busnesau a phobl sy'n symud i ardaloedd gwledig i werthfawrogi a defnyddio'r Gymraeg

Adroddwyd y rhaglen i'r Pwyllgor Gwaith ar y 15.07.2019 ble penderfynwyd cefnogi a gweithredu Rhaglen Arfor ar Ynys Mon, ac i awdurdodi y Pennaeth Gwasanaeth Rheoleiddio a Dablygu Economaidd i :-

a) dderbyn y cyllid Arfor gan Lywodraeth Cymru trwy Gyngor Gwynedd a'i ddefnyddio ar weithgaredd cymwys;
b) weithio mewn partneriaeth efo Cyngor Gwynedd neu gynghorau eraill ardal Arfor er mwyn gweithredu'r rhaglen;
c) weithio mewn partneriaeth efo Menter Mon er mwyn gweithredu'r rhaglen Arfor;
d) weithredu rhaglen grantiau o'r gronfa Arfor i gynlluniau cymwys.

Ar Ynys Mon, gwireddwyd y cynlluniau canlynol gyda £468k o gyllid refeniw:-

- Grantiau Busnes– rhoddwyd cyngor a grantiau i 22 o fusnesau oedd am fentro i fuddsoddi a sefydlu neu dyfu busnes;
- Grantiau Iaith mewn Busnes – rhoddwyd cyngor a grantiau bach i 48 busnes oedd am wneud mwy o ddefnydd o'r Gymraeg;
- Llwyddo'n Lleol 2050 – cefnogwyd 14 o bobl ifanc lleol i fentro o fewn eu cymunedau, a bu gwaith hyrwyddo i eraill ddilyn eu hesiampl (ar y cyd efo Gwynedd);
- Creu llyfryn hybu'r Gymraeg yn gyffredinol ac un penodol i fusnesau, a sbarduno gwella adran gwybodaeth am y Gymraeg ar wefan y Cyngor.

Sicrhawyd £160k pellach gan Lywodraeth Cymru ar gyfer nifer o grantiau cyfalaf Arfor ar ddiwedd 2020/21.

Cyngor Gwynedd oedd yn arwain ar y rhaglen ehangach a bu rhai cynlluniau aml-sir yn cynnwys peth hyrwyddo drwy 'Bwrlwn Arfor'. Lywodraethwyd y rhaglen drwy Fwrdd Arfor yn cynnwys arweinyddion y 4 sir a swyddogion o'r cynghorau a LLC a Grwp Swyddogion Arfor. Grantiau busnes oedd y prif wariant ar draws Cymru a Mon, gyda ail ffocws gwariant ar helpu pobl ifanc mewn busnes. Ynys Mon oedd yr unig sir efo grant penodol i hybu defnydd y Gymraeg mewn busnesau.

Gweinyddwyd elfenau o'r gwaith ar Ynys Mon gan Menter Mon. Roedd panel grantiau Mon yn cynnwys swyddogion o'r Cyngor Sir, Busnes Cymru, Hwb Menter, a Menter Iaith Mon. Adroddwyd cynnydd hefyd drwy stwythurau adolygu prosiectau'r gwasanaeth, ac i Fforwm Iaith Mon.

Ar gyfer Mon, dyfarnwyd cyfanswm o 75 grant i gefnogi: 42 busnes yn bodoli, 18 busnes newydd, 60.5 swydd newydd, 108.5 swydd yn bodoli, 36 cynnyrch neu wasanaeth newydd, £750k+ o fuddsoddi preifat. Dyma oedd yr allbynau manwl ar gyfer Ynys Mon :-

Mesur	**Nifer**	**Mesur**	**Nifer**
Grant Busnes Arfor	22	Lleoliad Gwaith	8
Grant Iaith Arfor	48	Codi Trosiant	42
Grant Arfor Arall	12	Cynnyrch Newydd	36
Swm Grant Arfor	£551,463	Gwella Eiddo	36
Swm Prosiect Cyfan	£1,392,833	Gwella arwyddion	34
Swm Gwario Preifat	£763,219	Codi Defnydd Iaith	48
Busnes yn Ehangu	42	Cymwyster Iaith	5
Busnes Newydd	18	Cymwyster Arall	3
Creu Swyddi	60.5	Cadw Swyddi	108.5
Allbynau Eraill	Ehangu cynulleidfa radio cymunedol, Creu stiwdio teledu ar Ynys Mon, Ehangu cynllun Wifi cymunedol / Lorawan		

Amharwyd yn sylweddol ar gyfnod gweithredu'r Rhaglen gan y pandemig coronfeirws. Er gwaetha hyn a'r gyllideb gymedrol, adroddodd y gwerthusiad rhaglen ei fod wedi gwneud gwahaniaeth yn cynnwys cefnogi nifer sylweddol o fusnesau a swyddi newydd, a sefydlu'r arfer o gydweithio buddiol rhwng y bedair sir.

BWRIAD RHAGLEN ARFOR 2 (2022-2025)
Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi £11 miliwm pellach i gynnal ail wedd i'r Rhaglen hyd at Fawrth 2025. Y proffil blynyddol sydd wedi ei roi ydi hyn : 2022/23: £3M, 2023/24: £4M, 2024/25: £4M.

Yn Ebrill 2022, cyflynodd Bwrdd ARFOR (sef Arweinyddion y pedair Sir) 'Gynnig Amlinellol' ar gyfer ail wedd y Rhaglen i Lywodraeth Cymru yn gosod allan rhesymeg, pwrpas, amcanion strategol ac egwyddorion ar gyfer ARFOR 2. Amgeir y Cynnig Amlinellol yn Atodiad 1.Cadarnhawyd dymuniad i barhau i gydweithio ar sail y pedair sir, i'r pwrpas canlynol: "***Cefnogi'r cymunedau sy'n gadarnleoedd y Gymraeg i ffynnu drwy ymyraethau economaidd fydd hefyd yn cyfrannu at gynyddu cyfleoedd i weld a defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol."***

Mewn ymgynghoriad gyda swyddogion Llywodraeth Cymru (yr Adran Economi a'r Uned Iaith Gymraeg) mae swyddogion y pedair sir wedi datblygu cynigion ar gyfer trosi'r amcanion strategol yn brosiectau i'w cyflawni.

Prif Elfenau Arfaethedig Rhaglen Arfor 2

i) Llwyddo'n Lleol 2050

Esblygiad o'r prosiect i gefnogi pobl ifanc i fentro o fewn eu cymunedau cynhenid oedd yn weithredol yng Ngwynedd a Môn yn unig yn ystod gwedd gyntaf y Rhaglen ARFOR ar draws y pedair sir. Bydd y cynllun yn parhau i gefnogi pobl ifanc i fentro drwy gyfuniad o gefnogaeth a chymorth ariannol ond hefyd yn ymestyn i gefnogi teuluoedd ifanc i aros neu ddychwelyd i'r ardal ynghyd â cheisio newid canfyddiadau'r grwpiau targed ynglŷn â'u gallu i gyflawni eu dyheadau yn lleol. Bydd y cynllun yn weithredol ar draws y pedair sir ac yn cael ei wireddu'n rhanbarthol drwy gomisiwn wedi ei reoli gan yr awdurdod arweiniol.

ii) Cymunedau Mentrus

Adeiladu ar y cronfeydd cefnogi busnes llwyddiannus oedd ar gael gan y pedair sir yn ystod gwedd gyntaf y Rhaglen Arfor drwy ddarparu cefnogaeth ariannol ac ymarferol i fentrau masnachol, cymdeithasol a chymunedol i sefydlu a datblygu. Bydd y gweithgaredd yn canolbwyntio ar fentrau sydd yn manteisio ar rinweddau unigryw eu cymunedau (yn cynnwys y Gymraeg) ac/neu sydd yn cylchdroi arian o fewn eu hardal er mwyn cynyddu faint o gyfoeth sydd yn cael ei gadw'n lleol. Bydd y cynllun yn weithredol ar draws y pedair sir ond yn cael ei wireddu'n lleol gan y siroedd unigol (er gyda phwyslais ar gydlynu a chysoni'r ddarpariaeth) gyda cyllideb drafft fesul sir o £1.25M dros y cyfnod.

iii) Cronfa Her Arfor

Sefydlu cronfa strategol i ganiatáu sefydliadau (yn cynnwys y Cynghorau) i sicrhau adnoddau i ddatblygu a threialu gweithgareddau o fewn ardal ARFOR fydd yn cyflawni amcanion strategol y Rhaglen. Bydd y Gronfa yn ymateb i'r casgliadau yng ngwerthusiad gwedd gyntaf y Rhaglen Arfor fod angen cynnig cyfle i ystod ehangach o sefydliadau gyda diddordeb yn y maes i gyfrannu ac yn caniatáu i weithgaredd newydd gael ei

gomisiynu yn ystod oes Arfor. Bydd y cynllun yn weithredol ar draws y pedair sir ac yn cael ei reoli'n rhanbarthol gan yr awdurdod arweiniol gyda mewnbwn yr holl siroedd.

iv) Cryfhau hunaniaeth cymunedau Arfor

Bydd y cynllun yn adeiladu ar waith blaenorol i hyrwyddo arfer da a'r defnydd o'r Gymraeg. Bydd y gwaith yn hyrwyddo hunaniaeth cymunedau gyda dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg ac yn sbarduno teyrngarwch trigolion lleol drwy ledaenu negeseuon cadarnhaol am eu hardal a Gorllewin Cymru yn ei gyfanrwydd. Bydd y cynllun yn weithredol ar draws y pedair sir ac yn cael ei wireddu'n rhanbarthol drwy gomisiwn wedi ei reoli gan yr awdurdod arweiniol.

v) Dysgu o'r Rhaglen Arfor

Rhinwedd allweddol o'r Rhaglen Arfor yw sbarduno cydweithio a rhaeadru dysgu ynglŷn â'r maes. Bydd y cynllun yn sicrhau fod monitro a gwerthuso canlyniadau ac ardrawiad Arfor yn ganolog i'r Rhaglen, ynghyd â sicrhau fod strwythurau i rannu'r gwersi o'r Rhaglen a'i weithgaredd yn cael eu sefydlu o'r cychwyn. Bydd y cynllun yn weithredol ar draws y pedair sir ac yn cael ei wireddu'n rhanbarthol drwy gomisiwn wedi ei reoli gan yr awdurdod arweiniol.

Rheoli Rhaglen Arfor 2

Bydd ail wedd y Rhaglen ARFOR yn parhau i gael ei arwain gan Fwrdd yn cynnwys Arweinyddion y pedair sir. Bydd y Bwrdd yn parhau i gael ei gefnogi gan Grŵp Swyddogion yn cynnwys swyddogion uwch yn cynrychioli'r pedair sir, ynghyd â chynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Mae siroedd Ynys Môn, Ceredigion a Sir Gâr wedi datgan dymuniad i Gyngor Gwynedd barhau i arwain.

Mae cytundeb cyfreithiol rhwng y siroedd eisoes wedi ei greu ar gyfer gwedd gyntaf y Rhaglen ARFOR, ble gwariwyd mwyafrif y gyllideb gan y siroedd unigol. Mae'r prif gwahaniaethau yn yr ail wedd yn cynnwys cyllideb uwch a'r bwriad ar gyfer cyd-gomisiynu gweithgaredd sylweddol a llawer o'r gyllideb drwy'r corff arweiniol. Mae risciau posib wrth fod yn rhan o drefniadau rhanbarthol fel hyn, ond ystyrir bod y tebygrwydd o oblygiadau negyddol yn codi yn isel. Bydd y cytundeb newydd ac unrhyw gomisiynau ar y cyd angen eu adolygu yn ofalus i sicrhau bod y risciau yn dderbyniol.

Bydd Cyngor Gwynedd yn penodi Rheolwr Rhanbarthol i'r Rhaglen. Bwriedir rhoi cyfraniad i bod sir unigol at gostau cyfwerth 0.5 swyddog am y cyfnod. Eglurwyd bod tua 5% o'r gwariant sirol yn cyd-fynd a cyfradd gallu hawlio costau staffio rhaglenni eraill gan LC, a tra'n gyfyngedig, mae'n fwy na'r costau staffio Cyngor ellid ei hawlio dan Arfor 1.

Camau Nesaf

Bu cyhoeddiad gan Lywodraeth Cymru am y rhaglen newydd ar y 10fed Hydref 2022, a bydd Cyngor Gwynedd yn hysbysebu swydd y rheolwr rhaglen rhanbarthol. Bydd Llywodraeth Cymru yn anfon llythyr cynnig cyllid i Gyngor Gwynedd, a bydd Cyngor Gwynedd yn anfon cytundeb efo'r llythyr cynnig i'r siroedd eraill ei gytuno. Bydd gwaith yn cymeryd lle i sefydlu'r Grant Cymunedau Mentrus sirol a rhoi trefniadau a capasiti yn ei le i'w weinyddu, gyda'r bwriad o'i lansio o fewn y flwyddyn ariannol gyfredol.

Bydd cyfleon i Ynys Mon elwa o'r cronrfeydd rhanbarthol hefyd, a bydd rol i'r Cyngor sicrhau hynny ee hyrwyddo, adnabod cyfleoedd a rhoi arweiniad. Mae modd i Ynys Mon elwa yn sylweddol drwy fod yn rhan o'r rhaglen newydd a derbyn y cyllid / buddion perthnasol.

6 – Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]
6.1 Yr effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
Ni ragwelir effaith negyddol
6.2 Yr effeithiau posibl ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)
Ni ragwelir effaith negyddol, a gallai fod sgil effeithiau cadarnhaol ee creu swyddi newydd
6.3 Yr effeithiau posibl ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
Mae amcanion y rhaglen yn cynnwys creu buddion o safbwynt defnydd y Gymraeg

7 – Goblygiadau Ariannol
Llywodraseth Cymru sydd yn cyllido Rhaglwen Arfor   Fel gyda rhaglenni grant eraill tebyg, bydd sefydlu/ rheoli/ cau y rhaglen yn rhoi rhai galwadau ar adnoddau staffio'r Cyngor sydd o fewn cyllidebau presennol.

8 – Atodiad

ARFOR Gwedd II (2022/23 – 2024/25)

CYNNIG AMLINELLOL

Rhesymeg

Yn Sir Gâr, Gwynedd, Ceredigion ac Ynys Môn ceir y mwyafrif llethol o'r cymunedau sydd â dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg. Mae'r cymunedau hyn yn allweddol i gynnal bywiogrwydd y Gymraeg a'i barhad yn iaith beunyddiol.

Mae heriau economaidd y bedair sir – megis cyflogau isel, tan-gyflogaeth a gweithlu sy'n crebachu - yn gyffredin i llawer o ardaloedd gwledig ac ymylol yng Nghymru a thu hwnt; ond mae ardrawiad yr heriau hyn ar y Gymraeg yn unigryw ac yn bellgyrhaeddol.

Mae ffyniant cadarnleoedd y Gymraeg yn amodol ar fwy na gwaith a thâl, ond gellir rhesymu fod anallu'r economi i gefnogi trigolion i gyflawni eu dyheadau - a cynnal llefydd llewyrchus - yn andwyol

Pwrpas

Cefnogi'r cymunedau sy'n gadarnleoedd y Gymraeg i ffynnu drwy ymyraethau economaidd fydd hefyd yn cyfrannu at gynyddu cyfleoedd i weld a defnyddio'r Gymraeg yn ddyddiol.

Amcanion strategol

1. **Creu cyfleoedd i bobl a teuluoedd ifanc (≤ 35 oed) i aros neu i ddychwelyd i'w cymunedau cynhenid** - gan eu cefnogi i lwyddo'n lleol drwy fentro neu ddatblygu gyrfa a sicrhau bywoliaeth sydd yn cyflawni eu dyheadau.
2. **Creu cymunedau mentrus o fewn y fro Gymraeg** - drwy gefnogi mentrau masnachol a chymunedol sy'n anelu i gadw a chynyddu cyfoeth lleol gan fanteisio ar hunaniaeth a rhinweddau unigryw eu hardaloedd.
3. **Uchafu budd gweithgaredd drwy gydweithio** - drwy sefydlu meddylfryd dysgu drwy wneud a gwella parhaus, dysgu o weithgaredd o fewn ardaloedd unigol ac yna ei ymestyn, ond gyda teilwra i amgylchiadau lleol.
4. **Cryfhau hunaniaeth cymunedau sydd â dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg** - drwy gefnogi defnydd a gwelededd y Gymraeg, annog naws am le a theyrngarwch lleol, ynghyd â chynyddu ymwybyddiaeth o'r hyn sy'n gyffredin ar draws y rhanbarth.

Egwyddorion gweithredu

- Cydweithio, cyd-gynllunio a rhannu gwersi.
- Cynyddu dealltwriaeth o'r broblem a gwella'n barhaus gan adeiladu ar yr hyn gyflawnwyd yn ystod gwedd gyntaf ARFOR.
- Sicrhau fod gwerthuso yn rhan integredig o'r rhaglen.
- Ychwanegu gwerth ac ategu gweithgareddau prif ffrwd (datblygu ieithyddol a datblygu economaidd) neu cyfarch blychau yn y darpariaeth.
- Canolbwyntio ymdrech ar nifer bach o themâu craidd fel bo modd mesur effaith ond parhau i dorri tir newydd a threialu syniadau.
- Gweithredu ar sail pedair sir gyda golwg ar wersi i ardaloedd eraill a'r sgôp i ymestyn ffiniau daearyddol yn y dyfodol.

Cyfrannu'n gadarnhaol i themâu llorweddol; lleihau ôl troed carbon, sgiliau, arloesedd a'r defnydd o dechnoleg.

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):
Gwefan rhanbarthol rhaglen Arfor https://www.rhaglenarfor.cymru/

Tudalen Arfor sirol gwefan y Cyngor Sir
https://www.ynysmon.llyw.cymru/cy/Busnes/Adfywio/ARFOR-ar-waith.aspx

Cyhoeddiad Llywodraeth Cymru ar y 10fed Hydref 2022
Cymraeg: https://llyw.cymru/rhaglen-arfor-2-gwerth-11-miliwn-i-hybu-ffyniant-economaidd-mewn-cymunedau-cymraeg

Gwerthusiad Rhaglen Arfor 1 gan gwmni Wavehill – ar www.rhaglenarfor.cymru

Gwerthusiad Rhaglen Arfor 1 ar Ynys Mon gan CSYM

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Templed Adroddiad Sgriwtini

Pwyllgor:	**Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
Dyddiad:	**18 Hydref 2022**
Pwnc:	**Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru (GCARh-CGC)**
Pwrpas yr Adroddiad:	**Adroddiad Blynyddol 2021/22**
Cadeirydd Sgriwtini:	**Cynghorydd Dylan Rees**
Aelod(au) Portffolio:	**Cynghorydd Llinos Medi Huws**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Dylan Williams, Prif Weithredwr**
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	**Helen Kilgannon, Rheolwr Rhanbarthol GCARh-CGC** **Helen.Kilgannon@nwc-reps.org.uk** **Susan Owen Jones, Rheolwr Gweithredol (TA)** **SusanJones4@ynysmon.wales.gov**
Aelodau lleol:	**Perthnasol i bob aelod**

1 – Argymhelliad/ion
1.1 Gofynnir i'r Pwyllgor nodi cynnydd gwaith Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru yn ystod 2021/22.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall
2.1 Mae gan y Cyngor ddyletswyddau mewn perthynas â chynllunio ar gyfer argyfyngau ac ymateb iddynt o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, Rheoliadau (Parodrwydd a Gwybodaeth Gyhoeddus) Argyfyngau Ymbelydrol 2001, a Rheoliadau Diogelwch Piblinellau 1996. 2.2 Mae'r Cyngor yn brif ymatebydd ac mae'n cyflawni ei rwymedigaethau trwy gydweithio ag Awdurdodau Lleol Gogledd Cymru trwy Wasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru (GCARh-CGC).

2.3 Mae'n ofynnol i Wasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru gyflwyno adroddiad bob blwyddyn i'r pwyllgor hwn trwy gyfrwng Adroddiad Blynyddol.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorthi Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- hirdymor
- atal
- integreiddio
- cydweithio
- cynnwys

[ffocws ar lesiant]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

4.1 I ba raddau y cyflawnodd y gwasanaeth rhanbarthol ei swyddogaethau a'i nodau allweddol ar gyfer 2021/2022?
4.2 Beth yw blaenoriaethau allweddol uniongyrchol y gwasanaeth er mwyn cefnogi'r Cyngor a Gogledd Cymru?

5 – Cefndir / Cyd-destun

5.1 Mae gan y Cyngor ddyletswyddau mewn perthynas â chynllunio ar gyfer argyfyngau ac ymateb iddynt o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004, Rheoliadau (Parodrwydd a Gwybodaeth Gyhoeddus) Argyfyngau Ymbelydrol 2001, a Rheoliadau Diogelwch Piblinellau 1996.

5.2 Mae'r Cyngor yn brif ymatebydd ac mae'n cyflawni ei rwymedigaethau trwy gydweithio ag Awdurdodau Lleol Gogledd Cymru trwy Wasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru (GCARh-CGC), a Chyngor Sir y Fflint yw'r awdurdod lletyol ar gyfer y gwasanaeth.

5.3 Yn dilyn ymgynghoriad a chadarnhad drwy'r broses wleidyddol ym mhob Awdurdod Lleol, yn 2014 unwyd swyddogaethau Cynllunio at Argyfwng y 6 awdurdod lleol yng

Ngogledd Cymru i greu un gwasanaeth dan gytundeb rhyng-awdurdod a gynhelir gan Sir y Fflint.

5.4 O fewn y Cyngor, mae cyfrifoldebau am gynllunio at argyfyngau ac ymateb iddynt yn cael eu rhannu ymysg y gwasanaethau ac mae cynrychiolwyr gwasanaeth dynodedig yn cael eu nodi o fewn strwythur y Tîm Rheoli Ymateb i Argyfwng.

5.5 Er bod llawer o gynnydd wedi'i wneud, mae gwaith yn mynd rhagddo i atgyfnerthu ymhellach y dull o gyflawni'r gweithgareddau a ddarperir gan y gwasanaeth, yn arbennig trwy gryfhau trefniadau rheoli perfformiad a chyflwyno hyfforddiant. Bydd hyn yn caniatáu i'r gwasanaeth flaenoriaethu meysydd gwaith a dyrannu adnoddau yn fwy effeithiol, yn ogystal â sicrhau bod cynghorau'n manteisio'n llawn ar yr ystod o arbenigedd a geir o fewn y gwasanaeth

Gweithgareddau Rhanbarthol

5.6 Y Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol (GCARh-CGC) yw'r prif gyswllt rhwng y Cyngor a Fforwm Lleol Cymru Gydnerth y Gogledd (FfLlCG), ac mae cyfraniadau gan staff y gwasanaeth yn hanfodol i grwpiau amlasiantaethol, digwyddiadau, prosesau a chynlluniau.

5.7 Adolygu ac adnewyddu Cytundeb Gwasanaeth 4 x 4 Gogledd Cymru. Mae hwn yn gytundeb ffurfiol rhwng y chwe awdurdod a Gwasanaeth 4 x 4 Cymru ac mae'n disgrifio'r mecanweithiau i'w dilyn pe byddai angen cymorth ar unrhyw awdurdod i ddarparu gwasanaethau. Mae'r gwasanaeth gwirfoddol wedi bod yn bartner amhrisiadwy wrth gynorthwyo mewn tywydd garw ac maent wedi cynorthwyo i achub pobl o'u cartrefi neu adeiladau eraill yn ystod llifogydd a chludo staff gofal i ardaloedd anghysbell nad oedd modd eu cyrraedd mewn car oherwydd eira trwm.

5.8 Yn ystod y pandemig Covid-19 datblygodd y gwasanaeth amryw o fodiwlau E-ddysgu er mwyn sicrhau fod gwybodaeth ar gael tra'r oedd hyfforddiant ffurfiol wyneb yn wyneb wedi ei ohirio. Mae angen adolygu'r Strategaeth Dysgu a Datblygu erbyn hyn i nodi anghenion staff yr awdurdodau lleol. Bydd hyn yn golygu mwy o fewnbwn gan y Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol i gyrsiau'r Fforwm Lleol Cymru Gydnerth er mwyn lleihau dyblygu a chynnal safbwynt yr Awdurdod Lleol.

5.9 Mae'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol yn parhau i ddarparu cymorth tu allan i oriau i'r awdurdod lleol a gwasanaethau brys mewn ymateb i ymholiadau a digwyddiadau 24 awr y dydd, 356 diwrnod y flwyddyn. I brofi ymatebion mewn awdurdodau lleol mae'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol yn cynnal Ymarfer Cooper bob chwarter i brofi'r manylion cyswllt sydd gennym ac argaeledd staff allweddol tu allan i oriau gwaith arferol.

5.10 Yn ddiweddar mae'r Awdurdod lletyol, Sir y Fflint, wedi prynu'r system rheoli perfformiad *InPhase* ac mae'r gwasanaeth wedi sicrhau trwydded er mwyn iddo allu defnyddio'r system. Bydd hyn yn rhoi gwell trosolwg i'r Rheolwr ac Uwch Swyddog Cynllunio at Argyfwng ac yn gwella'r adroddiadau a ddarperir i'r Bwrdd Gweithredol a'r Awdurdodau Lleol.

Ym mis Awst 2022 cyflwynwyd adroddiad i'r Bwrdd Gweithredol ar y cynnydd hyd yma o ran y system a bydd y system yn cael ei chyflwyno i'r gwasanaeth ym mis Tachwedd 2022.

Gweithgareddau o fewn y Cyngor

5.11 Mae'r strwythur Tîm Rheoli Ymateb i Argyfwng o fewn y Cyngor yn hwyluso'r gwaith o gydlynu digwyddiadau sydd ag oblygiadau Parhad Busnes i'r awdurdod. Bydd y Tîm Rheoli Ymateb i Argyfwng yn cydlynu'r ymateb i unrhyw ddigwyddiadau amlasiantaethol ar ran y Cyngor.

5.12 Mae'r Tîm Rheoli Ymateb i Argyfwng yn darparu mecanwaith cadarn ar gyfer darparu swyddogaethau cynllunio ac ymateb. Mae timau'n cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r trefniadau sydd ar waith a nodi unrhyw weithgareddau yn y dyfodol. Mae'r Tîm Arweinyddiaeth yn goruchwylio'r gwaith.

5.13 Mae'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol yn cefnogi'r Tîm Rheoli Ymateb i Argyfwng trwy gynrychioli Awdurdodau Lleol yn y Fforwm Lleol Cymru Gydnerth a'r is-grwpiau. Yn ogystal, mae'r Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol yn cynorthwyo'r awdurdod trwy ysgrifennu, ymarfer a phrofi cynlluniau argyfwng fel y manylir isod:

5.14 Datblygwyd Cynllun Canolfannau Gorffwys mewn Argyfwng Rhanbarthol ar gyfer y Cyngor. Mae hyn hefyd yn cefnogi ceisiadau gan awdurdodau lleol eraill am gefnogaeth gan y naill a'r llall gan fod y cynllun yn un generig i'r chwe Chyngor yng Ngogledd Cymru erbyn hyn. Ar ddechrau'r flwyddyn, yn sgil y posibilrwydd o fewnlifiad gan ffoaduriaid o Iwerddon, crëwyd cynllun arbennig ar gyfer canolfan hamdden Caergybi i sicrhau bod llety addas ar gael pe byddai nifer uchel o bobl yn cyrraedd. Rhoddwyd hyn ar brawf ym mis Gorffennaf drwy gynnal ymarfer canolfan orffwys yng Nghaergybi er mwyn deall faint o wybodaeth a oedd gan y staff ynghylch sut i agor a rheoli canolfan orffwys.

5.15 Ddydd Gwener 18 Chwefror 2022, achoswyd anawsterau teithio a bu'n rhaid cau ysgolion yng Ngogledd Cymru oherwydd gwyntoedd cryfion wedi i un o'r stormydd mwyaf difrifol ers blynyddoedd lawer effeithio ar y rhanbarth, sef Storm Eunice a achubodd y blaen ar Storm Dudley. Cyhoeddodd Cyfoeth Naturiol Cymru rybuddion llifogydd oherwydd y llanw uchel a bu'n rhaid cau cannoedd o ysgolion ac adeiladau cyhoeddus fel mesur rhagofalol wedi i'r Swyddfa Dywydd gyhoeddi rhybudd ambr. Mynychodd y Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol ynghyd â chynrychiolydd o adran priffyrdd Cyngor Ynys Môn nifer o gyfarfodydd amlasiantaethol i sicrhau bod mesurau priodol ar waith. Cynhaliwyd cyfarfodydd gan Gyfoeth Naturiol Cymru mewn perthynas ag ardaloedd penodol a oedd mewn perygl o ddioddef llifogydd ac fe wnaeth hyn ein helpu i gynllunio'n effeithiol ar gyfer yr argyfwng.

5.16 Gan fod cynlluniau oddi ar y safle'r awdurdod lleol ar gyfer safle Wylfa wedi cael eu digomisiynu cyn dechrau'r pandemig COVID-19, canolbwyntiodd y gwasanaeth yn bennaf ar gynnal gweithgareddau cyswllt â rhanddeiliaid yn ystod y cyfnod hwn. Mae gweithredwr y safle, Magnox, yn arwain dau grŵp rhanddeiliaid amlasiantaethol ar gyfer y safle ac mae'r gwasanaeth yn cymryd rhan yn y grwpiau hyn. Mae hyn yn galluogi'r

gwasanaeth i barhau i gadw llygaid ar unrhyw weithgareddau ac ymarferion cynllunio at argyfwng sy'n cael eu harwain gan Magnox lle mae gofyn i'r awdurdod lleol gymryd rhan.

5.17 Ym mis Ebrill 2022, cadarnhawyd bod parc eco Orthios yng Nghaergybi wedi mynd i'r wal. Gyda'r haf yn agosáu, nododd Cyfoeth Naturiol Cymru bod risg o dân sylweddol ar y safle oherwydd bod cymaint o wastraff yn cael ei gadw yno heb staff priodol i'w reoli. Ar y cyd â Chyfoeth Naturiol Cymru diweddarwyd y cynllun amlasiantaethol i adlewyrchu hyn ac fe'i rhannwyd â'r holl wasanaethau brys rhag ofn y byddai tân sylweddol ar y safle.

5.18 Mae'r gwasanaeth wedi datblygu cyrsiau e-ddysgu y gall staff Ynys Môn gofrestru ar eu cyfer. Mae hyn yn cynnwys nifer o gyrsiau i gefnogi'r cynllun diweddar ar gyfer y ganolfan a rôl y gwasanaeth rhanbarthol.

5.19 Ar ddechrau'r Pandemig, rhoddwyd cynlluniau Parhad Busnes ar waith er mwyn i'r Cyngor nodi a blaenoriaethu gwasanaethau hollbwysig a gwaith angenrheidiol i sicrhau eu bod yn cael eu cynnal. Ynghanol y pandemig, dosbarthodd y Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol holiadur i gael dealltwriaeth o sut roedd y cynlluniau'n cael eu defnyddio yn ystod y pandemig ac i nodi unrhyw welliannau hefyd. Mae bod â chynlluniau Parhad Busnes ar waith yn ofyniad statudol o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004. Mae templed gwasanaeth corfforaethol bellach wedi'i gwblhau ac mae'r gwaith adolygu terfynol yn dod i'w derfyn. Bydd yn cael ei gyflwyno i'r 6 awdurdod lleol cyn diwedd y mis.

5.20 Yn dilyn mabwysiadu Trefniadau ar gyfer Digwyddiadau Mawr mae'r gwasanaeth rhanbarthol wrthi'n datblygu pecyn ar-alw cadarn ar gyfer swyddogion er mwyn rhoi mwy o gymorth i swyddogion yr awdurdod lleol wrth ymateb i unrhyw ddigwyddiadau.

5.21 Mae lleoli staff rhanbarthol o fewn yr awdurdodau lleol yn greiddiol i lwyddiant y gwasanaeth. Mae gwaith ar y gweill i sicrhau bod staff yn treulio un diwrnod yr wythnos yn eu hawdurdodau lleol unigol er mwyn cynyddu gwelededd ac ymwybyddiaeth o'r gwasanaeth. Mae angen cwblhau gwaith pellach i sicrhau bod awdurdodau lleol yn manteisio ar y gwasanaeth hwn yn llawn.

5.22 Fis diwethaf ailsefydlwyd Gweithgor y Swyddogion Cynllunio at Argyfwng, gyda chefnogaeth y Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol, sy'n gyfrwng i wella'r modd y caiff dogfennau a risgiau perthnasol eu rhannu ar draws y Cyngor. Yn y dyfodol, bwriedir ei gwneud hi'n haws rhannu a lledaenu dogfennau a hyfforddiant perthnasol ymhlith yr holl staff drwy'r Gweithgor a thrwy adran ar Mônitor (mewnrwyd y Cyngor).

5.23 Cyfraniad blynyddol Cyngor Sir Ynys Môn i'r gwasanaeth yw £61,844. Mae'r cyfraniad yn seiliedig ar gyfran o 10.472% tuag at gyllideb flynyddol y gwasanaeth.

Awdurdod Cyfraniad Blynyddol %	**Awdurdod Cyfraniad Blynyddol %**
Cyngor Sir Ynys Môn	10.472%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	16.940%

Cyngor Sir Ddinbych	14.865%
Cyngor Sir y Fflint	19.348%
Cyngor Gwynedd	17.979%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	20.396%
Cyfanswm	100%

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb **[cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]**

6.1 Yr effeithiau posib ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010

Amherthnasol

6.2 Yr effeithiau posib ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)

Amherthnasol

6.3 Yr effeithiau posib ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Amherthnasol

7 – Oblygiadau Ariannol

7.1 Nid yw'r adroddiad yn nodi unrhyw oblygiadau ariannol penodol i'r Cyngor.

7.2 Cyfraniad blynyddol y Cyngor i'r gwasanaeth yw £61,844

8 – Atodiadau

Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru – Adroddiad Blynyddol 2021/22

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

Adroddiad Blynyddol 2021/22

Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru

enquiries@nwc-reps.org.uk 01352 702124

Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol Cynghorau Gogledd Cymru (GCARh-CGC).

Mae Cyngor Sir Ynys Môn, Cyngor Gwynedd, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy, Cyngor Sir Ddinbych, Cyngor Sir Y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn cydweithio mewn partneriaeth ers sefydlu'r Gwasanaeth Cynllunio At Argyfwng Rhanbarthol Gogledd Cymru yn 2014. Mae'r Gwasanaeth hwn yn cyflawni swyddogaethau'r awdurdodau lleol o ran argyfyngau sifil posibl ac yn atebol i Fwrdd Gweithredol sy'n cynnwys uwch swyddogion o bob Cyngor. Mae GCARh – CGC yn darparu gwasanaeth i sicrhau fod Awdurdodau Lleol yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth ganlynol:

- **Y Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl,2004**
- **Rheoliadau Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr, 2015**
- **Rheoliadau Diogelwch Piblinellau, 1996**
- **Rheoliadau Ymbelydredd (Parodrwydd am Argyfwng a Gwybodaeth i'r Cyhoedd), 2019**

Dyma adroddiad blynyddol Cynghorau Gwasanaeth Cynllunio at Argyfwng Rhanbarthol - Cynghorau Gogledd Cymru ar gyfer blwyddyn 2021-2022. Mae'n cynnwys y gwaith a wnaed gan GCARh-CGC ar draws y chwe awdurdod lleol yn y rhanbarth, ynghyd â'r gweithgareddau aml-asiantaeth a wnaed i gefnogi Fforwm Gwytnwch Lleol Gogledd Cymru.

Mae'r Gwasanaeth yn gweithio i:

- **Leihau dyblygu ac ailadrodd tasgau**
- **Gwella'r arfer o gysoni'r gwaith a gwytnwch y timau**
- **Gwella'r defnydd o'r adnoddau sydd ar gael drwy rannu cefnogaeth arbenigol a thasgau cyffredin**
- **Gwella cysondeb yr ymateb rhwng awdurdodau**
- **Gwella sianeli cyfathrebu rhwng Fforwm Gwytnwch Gogledd Cymru ac awdurdodau lleol**

Mae GCARh-CGC yn darparu Swyddog Dyletswydd 24/7 drwy gydol y flwyddyn i weithredu fel y pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer ymateb i argyfwng.

Yn 2021/22, cynorthwyodd GCARh-CGC yn y rôl hon yn y ffyrdd canlynol:-

- Derbyn ac asesu 20 o hysbysiadau o lifogydd cymunedol, 91 o hysbysiadau o lifogydd, 4 o rybuddion llifogydd cymunedol, 55 o rybuddion llifogydd, 11 o rybuddion cynnar a 3 rhybudd tywydd garw.
- Derbyn ac asesu Rhybuddion Tywydd:
  - Cyngor Sir Ynys Môn = 45 rhybudd
  - Cyngor Gwynedd = 54 rhybudd
  - Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy = 49 rhybudd
  - Cyngor Sir Ddinbych = 50 rhybudd
  - Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam = 47 rhybudd
  - Cyngor Sir y Fflint = 49 rhybudd
- Derbyn ac ymateb i sawl adroddiad o ddigwyddiad a oedd yn cynnwys:-
  - Prinder tanwydd, Medi 2021
  - Storm Arwen, Tachwedd 2021
  - Storm Dudley/Eunice, Chwefror 2022
  - Llong wedi suddo oddi ar Ynys Môn, Mehefin 2021
  - Covid ar long bleser yng Nghaergybi, Gorffennaf 2021
  - Ffliw adar
  - Dim dŵr oherwydd bibell wedi byrstio
  - Bygythiad o fom i BIPBC

Bu'n rhaid i'r awdurdodau lleol perthnasol agor Canolfannau Gorffwys mewn Argyfwng ar gyfer 2 o'r achosion hyn gyda chefnogaeth GCARh – CGC. Dyma ni'n ymateb i achosion eraill ond defnyddiwyd gwestai yn hytrach na chanolfannau gorffwys oherwydd y cyfyngiadau gyda Covid a diogelwch y cyhoedd. Dros y flwyddyn mae GCARh – CGC wedi cynrychioli a chefnogi awdurdodau lleol mewn Grwpiau Cydlyniant Tactegol Aml-Asiantaeth ar gyfer nifer o'r achosion uchod.

Roedd 2021 yn cynnwys gweithgareddau parhaus yn ymwneud ag ymateb aml-asiantaeth i bandemig COVID-19. Roedd hyn yn cynnwys adleoli'r tîm i ffrydiau gwaith gwahanol a oedd yn cynnwys:-

- Cefnogi awdurdodau lleol gyda'u trefniadau wrth ymateb i argyfwng mewnol
- Cynghori awdurdodau lleol ar faterion Parhad Busnes/Gwasanaeth
- Cefnogi partneriaid gydag atebion i'w anghenion parhad busnes
- Cymryd rhan mewn ffrydiau gwaith y Grŵp Cydgysylltu Strategol aml-asiantaeth a'r Grŵp Cydlyniant Tactegol
- Cydlynu'r gwaith o ddosbarthu data lleol rhwng Llywodraeth Cymru ac awdurdodau lleol mewn perthynas â'r cynllun Gwarchod
- Mae staff GCARh - CGC yn parhau i ddarparu cefnogaeth prosiect i gefnogi grwpiau Atal a Gwyliadwriaeth Covid-19 fel rhan o ffrydiau gwaith cydymffurfio ag afiechydon heintus lleol awdurdodau;

- Cadeirio Grŵp Marwolaethau Ychwanegol Gogledd Cymru ac
  1. Arwain ar brofi Cynllun Ymateb i Farwolaethau Ychwanegol yn benodol i Covid-19
  2. Cadeirio is-grŵp Cyswllt Cyfarwyddwyr Angladdau
  3. Darparu gwybodaeth wythnosol ar alluoedd storio cyrff
  4. Cyfathrebu gyda thîm Cymru Gyfan Llywodraeth Cymru sy'n ymateb i farwolaethau ychwanegol ar draws Cymru
  5. Briffio'r Grŵp Cydlynu Strategol ar ôl tynnu adnoddau storio cyrff rhanbarthol yn ôl

GWEITHIO GYDA'N GILYDD

Storm Eunice - Chwefror 2022

Dydd Gwener 18 Chwefror 2022, wynebodd gogledd Cymru amhariadau teithio a chaewyd ysgolion wrth i wyntoedd cryf un o'r stormydd mwyaf difrifol mewn blynyddoedd, Storm Eunice, effeithio ar y rhanbarth. Cyhoeddwyd rhybuddion am lifogydd llanw arfordirol gan Gyfoeth Naturiol Cymru a chaewyd cannoedd o ysgolion ac adeiladau cyhoeddus fel mesur rhagofalus oherwydd y rhybudd tywydd oren a gyhoeddwyd gan y Swyddfa Dywydd.

Yn ystod prynhawn dydd Gwener 18 Chwefror, tra'i fod yn y Ganolfan Cydlynu Strategol ym Mae Colwyn, cafodd Rheolwr Rhanbarthol GCARh-CGC wybod gan Wasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru bod to wedi cael ei chwythu oddi ar bloc o fflatiau yn Nhywyn, Gwynedd a bod angen canolfan orffwys ar gyfer 11 o breswylwyr.

Cysylltodd Swyddog Arweiniol Cynllunio Rhag Argyfwng GCARh - CGC â'r Rheolwr Strategol perthnasol a staff y Ganolfan Hamdden yng Nghyngor Gwynedd er mwyn cychwyn ar y broses o agor canolfan orffwys. Roedd cyfathrebu o'r Ganolfan Gydlynu Strategol gyda Gwynedd trwy gyfrwng Teams yn ddull effeithiol a chadarn o rannu gwybodaeth yn gyflym.

Bu gweithio gydag aml asiantaethau yn hanfodol, ac fe ddarparwyd cludiant ar gyfer y preswylwyr oedd wedi'u heffeithio gan y Gwasanaeth Achub Mynydd ac fe'i gydlynwyd drwy'r Ganolfan Gydlynu Strategol a swyddog arweiniol GCARh-CGC. Fe agorwyd a rheolwyd y ganolfan orffwys gan staff y Ganolfan Hamdden a Gwasanaethau Oedolion, drwy adfer y blwch Adnoddau mewn Argyfwng gan y cartref gofal preswyl lleol a rhoddwyd gofal a sicrwydd i breswylwyr oedd wedi'u heffeithio. Roedd y ganolfan orffwys yn lloches ddiogel i bobl tra'n ceisio trefnu llety amgen.

Cyngor Sir Ynys Môn - Canolfan Argyfwng i Ffoaduriaid o Wcráin - Mawrth 2022

Ym mis Mawrth 2022, fe arweiniodd y gwrthdaro yn Wcráin at nifer fawr o ffoaduriaid yn cyrraedd Iwerddon. Fe sylweddolwyd y gallai nifer fawr o ymfudwyr gyrraedd porthladd Caergybi heb unrhyw lety. Roedd Llu'r Ffiniau wedi dweud na fyddai unrhyw berson yn cael eu troi i ffwrdd. Bu gwaith ar adnabod a sefydlu Canolfan Dderbyn mewn Argyfwng yng nghanolfan hamdden Caergybi er mwyn paratoi at nifer fawr o bobl yn cyrraedd y porthladd. Aeth staff GCARh-CGC i'r ganolfan er mwyn asesu ei addasrwydd i roi lloches i bobl.

Cynorthwyodd GCARh-CGC hefyd i:

- **addasu'r cynllun canolfan orffwys bresennol i gynllun canolfan argyfwng penodol**
- **trefnu cyfarfodydd aml asiantaeth i gefnogi**
- **addasu'r cynllun canolfan orffwys bresennol i gynllun canolfan argyfwng benodol**
- **trefnu cyfarfodydd aml asiantaeth i gefnogi**

Nid yw'r ganolfan wedi'i hagor ond fe fyddai dal i fod yn addas petai'r angen yn cynyddu o ystyried y cynnydd mewn fisas a gyhoeddwyd.

Cydnerthu Cymunedol

Ar ôl dysgu a gwytnwch ac ymateb organig a ddatblygodd ar draws cymunedau yn dilyn pandemig Covid-19, roedd hi'n amserol i gynnal ymarfer adolygiad a mapio llawn o gydnerthedd cymunedol ar draws gogledd Cymru. Yn rhan o'r adolygiad yma, mae GCARh-CGC wedi:

- **Adolygu'r strategaeth gwytnwch cymunedol a pharhad busnes, cynllun gwaith a deunydd arweiniad, sydd wedi nodi meysydd i'w datblygu.**
- **Ymchwilio i arferion arweiniol a pha ddull y mae gwasanaethau cynllunio rhag argyfwng eraill yn eu cymryd i godi ymwybyddiaeth ac adeiladu ar gydnerthedd cymunedol cryf. Un maes o ddiddordeb penodol oedd Cymbria.**
- **Adolygu casgliadau peilot cydnerthedd cymunedol o 2019 yn ogystal â cheisio mwy o adborth diweddar gan gymuned yn Wrecsam sydd yn llunio ei gynllun gwytnwch cymunedol ar hyn o bryd. Mae'r adborth yma wedi bod yn amhrisiadwy wrth lunio sut y gallwn wella ein deunydd arweiniad yn y dyfodol er mwyn sicrhau ei fod yn addas ar gyfer ei bwrpas ac yn hawdd i'w ddefnyddio.**
- **Wedi ymgynghori ac edrych ar gyfleoedd cydweithio gyda gwasanaethau argyfwng eraill ar draws gogledd Cymru lle mae ein gwaith yn cyd-fynd.**
- **Wedi canoli'r holl gynlluniau gwytnwch cymunedol a llifogydd cymunedol presennol er mwyn cael gwell dealltwriaeth o ba lefel o wytnwch sydd yn ei le ar draws gogledd Cymru a sut y gallwn gefnogi'r cymunedau yma wrth symud ymlaen.**

Mae'r adolygiad a'r broses mapio yma wedi cefnogi datblygiad strategaeth gwytnwch cymunedol newydd ar gyfer gogledd Cymru a fydd yn cael ei gyflwyno i Grŵp NWLRF HAV i'w gadarnhau. Bydd rhaglen waith dreigl hefyd yn gynnyrch o'r adolygiad yma hefyd a fydd yn tywys ein blaenoriaethau gwasanaeth ar gyfer gwytnwch cymunedol dros y 3 blynedd nesaf.

Sefydlu

Yn rhan o'n gwelliant parhaus, fe nodwyd y gellir cryfhau ein dull tuag at sefydlu cynlluniau cynllunio rhag argyfwng ar draws gogledd Cymru. O ganlyniad, fe sefydlwyd Grŵp Tasg a Gorffen bychan i arwain ar ddatblygu 'Canllaw Sefydlu' newydd ar gyfer staff GCARh-CGC. Nod y canllaw sefydlu yma sydd bellach wedi'i gyflwyno, yw datblygu ymarfer cyson ar draws gogledd Cymru, sefydlu cynllunio rhag argyfwng fel busnes fel arfer mewn awdurdodau lleol ac adnabod ardaloedd i'w gwella yn lleol.

Grwpiau Partneriaeth Llifogydd

Mae GCARh-CGC wedi'u sefydlu yng Ngrŵp Partneriaeth Llifogydd Cymunedol Morfa Rhuddlan ac mae'n parhau i gynnal perthnasoedd gyda phartneriaid proffesiynol, aelodau Etholedig a Chynghorwyr lleol i baratoi ac ymateb i ddigwyddiadau o lifogydd. Mae Grŵp Partneriaeth Llifogydd Dyffryn Conwy wedi cael ei gryfhau ac mae budd-ddeiliad yn adolygu trefniadau ymateb i lifogydd.

Mae gwaith hefyd yn parhau gyda phartneriaid i ddatblygu cynllun cadarn ar gyfer Bangor-Is-y-Coed. Mae'r tîm yn parhau i weithio gyda phartneriaid proffesiynol, aelodau Etholedig a Chynghorwyr lleol i baratoi ar gyfer ac ymateb i lifogydd.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy - CCSG a CCOG

Mae GCARh-CCG wedi'i gynrychioli yng Ngrwpiau Argyfyngau Sifil Posibl Strategol a Gweithredol Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ac mae'n gweithio gyda rheolwyr allweddol i gynnal sgan gorwel, cefnogi mesurau lliniaru i risgiau a nodwyd, darparu cyngor ac arweiniad ar faterion cysylltiedig ac adolygu cynlluniau ymateb. Er enghraifft, cymorth i lunio strwythur ymateb cryf i argyfwng a chanllaw ategol, cyflwyno Trefniadau Ymateb i Ddigwyddiad Mawr a mabwysiadu Polisi Parhad Busnes. Mae cynlluniau gweithredu GCARh-CGC yn cyd-fynd â blaenoriaethau rhanbarthol a lleol.

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy - Grŵp Diogelwch Amddiffynnol a Pharodrwydd (PSPG)

Gofynnwyd i bob awdurdod lleol ddarparu dull diogelwch integredig sydd yn gyson ag arweiniad a safonau cenedlaethol, mae Conwy yn adnabod a chyflwyno gweithredoedd cymesur i gadw cymunedau yn ddiogel, yn enwedig o ran lleoliadau sy'n hygyrch i'r cyhoedd. Mae GCARh-CGC yn aelod gweithredol o PSPG ac mae hefyd yn gweithio fel sianel i rannu gwybodaeth ac arfer da rhwng Awdurdodau Lleol. Mae Grwpiau PSPG yn cael eu sefydlu yn ardal pob Awdurdod Lleol ac maent yn cael eu cefnogi gan bartneriaid aml asiantaeth GCARh-CGC.

GWAITH NIWCLEAR A PHIBELLAU

Budd-ddeiliad yn trafod gyda gweithredwyr Niwclear a Phibellau Gogledd Cymru

Mae newid i bortffolios staff o fewn y gwasanaeth bellach yn golygu bod y meysydd gwaith yma'n disgyn o dan gylch gwaith rôl Swyddog Cynllunio Rhag Argyfwng Prosiectau Statudol a grëwyd yn ddiweddar - yn ychwanegol â goruchwylio cynllunio rhag argyfwng ac ymarfer COMAH, mae'r swydd bellach yn canolbwyntio ar gynnal cydymffurfiaeth yr awdurdod lleol gyda chynllunio rhag argyfwng niwclear (REPPIR 2019) a deddfwriaeth argyfwng pibell fawr (PSR 1996).

Cynllunio Rhag Argyfwng ac Ymarfer Niwclear

Gyda chynlluniau argyfwng yr awdurdod lleol oddi ar y safle ar gyfer safleoedd Wylfa (Ynys Môn) a Thrawsfynydd (Gwynedd) wedi cael eu digomisiynu cyn cychwyn pandemig COVID-19, mae ffocws y gwasanaeth yn ystod y cyfnod adrodd hwn wedi troi'n bennaf at gynnal gweithgareddau trafod budd-ddeiliaid ar gyfer y ffrwd gwaith yma. Mae gweithredwr y safle, Magnox, yn arwain dau grŵp budd-ddeiliaid safle aml asiantaeth ac mae'r gwasanaeth yn cyfrannu at hwnnw. Mae hyn yn galluogi i ni gael trosolwg o unrhyw weithgareddau cynllunio rhag argyfwng ac ymarfer dan arweiniad Magnox, allai fod angen cyfranogiad awdurdod lleol.

Gweithredwyr Pibellau

Gyda'i gilydd mae gan y chwe awdurdod lleol gyfanswm o naw cynllun pibellau perygl damwain mawr sydd wedi'u llunio ar y cyd â NWLRF partneriaid a'r Grid Cenedlaethol, Uniper, Wales & West Utilities a gweithredwyr ENI. Mae'r cyfres o gynlluniau o fewn y sgôp rheoleiddiol ar hyn o bryd, ac nid oes angen unrhyw ddiwygiadau mawr; mae trafodaeth gyfnodol gyda'r gweithredwyr yma'n cael eu cynnal ar sail barhaus drwy'r cyfnodau adrodd, er mwyn asesu a oes unrhyw ddatblygiadau yn eu hisadeiledd pibellau neu weithdrefnau diogelwch, a fyddai'n golygu bod angen adolygu neu ddiwygio cynlluniau awdurdod lleol, neu eu hymarfer.

DYSGU A DATBLYGU

Crëwyd e-fodiwlau ac fe'u cyflwynwyd i'r 6 awdurdod lleol.

Y modiwlau sydd ar gael ar hyn o bryd:

- **GCARh-CGC - Amdanom ni**
- **Deddfwriaeth statudol ar gyfer awdurdodau lleol**
- **Gwaith Partneriaeth**
- **Risgiau ar gyfer awdurdodau lleol**
- **Beth yw Canolfan Orffwys**
- **Cydlynydd Ymateb Dyngarol**
- **Rheolwr y Ganolfan Orffwys**
- **Staff a Gwirfoddolwyr Canolfan Orffwys**

Ymarfer Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr (ar gyfer Kronospan Ltd, Y Waun)

Dechreuwyd y gwaith o gynllunio ac ymarfer i ddilysu cynllun argyfyngau allanol Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar gyfer safle Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr Haen Uchaf Y Waun yn Chwefror 2022; cydlynodd GCARh – CGC y gwaith aml-asiantaeth sydd ei angen i gynnal a phrofi'r cynllun argyfwng oddi ar safle ar ran yr awdurdod, fel ei fod yn parhau i gydymffurfio o dan ddeddfwriaeth Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr 2015. Mae dau ymarfer modiwl allan o gyfres o bedwar wedi cael eu cwblhau hyd yn hyn, ac roedd y ddau'n ymwneud â chyfranogiad gan ystod eang o bartneriaid aml asiantaeth. Mae'r amserlen ymarfer fod i gael ei gwblhau yn Chwarter 3 2022, ac fe ystyrir bod yr awdurdod yn cydymffurfio gyda'r ddeddfwriaeth gan fod diwygiad cynllun argyfwng allanol ac ymarfer wedi cael ei gynnal gyda'r gylched tair blynedd statudol.

Ymarfer Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr (ar gyfer Great Bear Distribution Ltd, Glannau Dyfrdwy)

Mae'r gwasanaeth yn parhau i weithio gyda'r gweithredwr Rheoli Peryglon Damweiniau Mawr Haen Uchaf, a chynhaliwyd ymarfer cyfathrebu aml asiantaeth pellach ym mis Hydref 2021,

er mwyn dilysu'r adain actifadu o gynllun Cynllunio Rhag Argyfwng allanol Cyngor Sir y Fflint ar gyfer y safle. Symudodd y gweithredwr yma i drothwy Haen Uchaf yn Chwarter 3 2021 am ei fod wedi cael caniatâd i storio niferoedd cynyddol o ganyddion i ddefnyddwyr yn eu warws ddosbarthu yng Nglannau Dyfrdwy. Mae'r amserlen ymarfer fod i gael ei gwblhau yn Chwarter 3 2022, ac fe ystyrir bod yr awdurdod yn cydymffurfio gyda'r ddeddfwriaeth gan fod diwygiad cynllun argyfwng allanol ac ymarfer wedi cael ei gynnal gyda'r gylched tair blynedd statudol.

JESIP

Mae GCARh-CGC yn aelod pwysig o grŵp cynllunio a darparu JESIP ac yn cynorthwyo i hwyluso pecynnau Gweithredol a Thactegol.

Gweithgareddau datblygu mewn cynllunio

- Mae hyfforddiant Canolfan Orffwys i'r 6 awdurdod lleol wedi'u cynllunio yn ystod Chwarter 2 a Chwarter 3.
- Llunio Cynllun Parhad Busnes newydd i awdurdodau lleol
- Llunio Cynllun Parhad Busnes ar gyfer y sector preifat a gwirfoddoli
- Adfywio ein Trefniadau Ar Alw i wella ein protocol ymateb ar ôl y gwersi a ddysgwyd

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

- Llunio a chwblhau Cynllun Llifogydd Dyffryn Conwy
- Cyflwyno a mabwysiadu Cynlluniau BC
- Parhau i adolygu cynlluniau ymateb Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
- Llunio a chwblhau Cynllun Tywydd Garw
- Dychwelyd i hyfforddiant wyneb yn wyneb, gweithgareddau datblygu ac ymarfer
- Sefydlu GCARh-CGC ymhellach mewn i weithgareddau gwytnwch Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Gweithgareddau datblygu mewn cynllunio

- Llunio Fframwaith Rheoli Perfformiad ac Ansawdd newydd ar gyfer y gwasanaeth, cyflwyno system rheoli perfformiad newydd o'r enw 'InPhase'.
- Modiwlau e-ddysgu ar gyfer:
  - Aelodau
  - Strwythurau
  - Ôl-drafodaethau
  - Cadw cofnodion
  - Adfer
  - Gweithredol
  - Tactegol
  - Strategol

Cyngor Sir Ynys Môn

- Sefydlu Trefniadau Argyfyngau Mawr newydd
- Sefydlu Cynllun Canolfan Orffwys newydd
- Cynorthwyo i ailsefydlu gweithgor cynllunio rhag argyfwng
- Gweithredu a phrofi Cynllun Parhad Busnes newydd
- Llunio tudalen we fewnol o ran cynllunio rhag argyfwng ar gyfer staff Ynys Môn

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

- **Ymarfer EMRT i brofi a sefydlu'r Trefniadau Argyfwng Mawr**
- **Ymweliadau Canolfan Orffwys i adolygu addasrwydd lleoliadau**
- **Gweithredu Cynllun Parhad Busnes/Gwasanaeth pan fydd ar gael ac ymarferion ar gyfer Gwasanaethau**
- **Cwblhau a phrofi'r Cynllun Llifogydd ar gyfer Bangor Is-y-Coed**

Cyngor Sir Ddinbych

- **Cyflwyno Cynllun Parhad Busnes newydd ar ôl iddo gael ei gymeradwyo gan y Bwrdd Gweithredol**
- **Ymarfer SEMT i brofi a sefydlu'r Trefniadau Argyfwng Mawr**
- **Ymarfer Canolfan Orffwys**
- **Gweithdrefn cofnodydd a storio cofnodion**
- **Presenoldeb yng nghyfarfod sefydlu Cynghorwyr**

Cyngor Gwynedd

- **Sefydlu 4 is-grŵp newydd a chofrestru aelodaeth - cyfathrebu, gweithredol, lles ac adfer**
- **Cefnogi gwaith llifogydd Pwllheli a chefnogi partneriaid perthnasol**
- **Cynnal 3 ymarfer canolfan orffwys unigryw a sefydlu'r cynllun canolfan orffwys newydd**
- **Sefydlu templed Cynllun Parhad Busnes**

Cyngor Sir y Fflint

- **Dilysu a dosbarthu dogfen Gwybodaeth mewn Argyfwng y Cyngor i aelodau lleol**
- **Diwygiadau i lawlyfrau y timau argyfwng er mwyn sefydlu gweithdrefnau ymateb.**
- **Sefydlu dogfen Trefniadau Argyfwng Mawr y Cyngor gyda'r bwriad o'i ymarfer.**
- **Adolygu gwirfoddolwyr canolfan orffwys y Cyngor yn barod ar gyfer ymarfer cerdded cynllun canolfan orffwys 2022.**

COMAH

Edrych at y dyfodol Kronospan Ltd, Y Waun

Ym mis Awst a Medi 2022 fe fyddwn ni'n gweld gwaith yn cael ei gwblhau ar ganolfan rheoli argyfwng ar y safle ac ymarferion bwrdd gwaith rhithiol ar gyfer y safle COMHA Haen Uchaf yma. Bydd yr ymarferion yma'n dod i ben gydag adroddiad ôl-drafodaeth aml asiantaeth ac adolygiad pellach o gynllunio rhag argyfwng allan yn Chwarter 3 2022.

Edrych at y dyfodol ar gyfer Great Bear Distribution Ltd

Ym mis Hydref a Tachwedd fe fyddwn ni'n gweld gwaith yn cael ei gwblhau ar ganolfan rheoli argyfwng ar y safle ac ymarferion bwrdd gwaith rhithiol ar gyfer y safle COMHA Haen Uchaf yma. Bydd yr amserlen ymarferion yma'n dod i ben gydag adroddiad ôl-drafodaeth aml asiantaeth ac adolygiad pellach o gynllunio rhag argyfwng allanol yn Chwarter 3 2022.

Edrych tua'r dyfodol ar gyfer Warwick Chemicals, Mostyn

Bydd y gwasanaeth yn cynnal gwaith cynllunio ac ymarfer statudol aml asiantaeth gyda'r safle COMAH Haen Uchaf yma rhwng mis Awst a mis Ionawr er mwyn cynnal cydymffurfiaeth gyda rheoliadau COMAH 2015. Bydd y gweithredwr yn destun amserlen cynllunio ac ymarfer rhag argyfwng safonol oddi ar y safle a fydd yn cael ei gyflwyno gan y gwasanaeth, sy'n cynnwys un sesiwn ymgyfarwyddo â safle, a thri modiwl ymarfer sydd wedi'i ddylunio i ddilysu adrannau gwasanaeth o gynllunio rhag argyfwng allan yr awdurdod. Bydd yr ymarferion yma'n dod i ben gydag adroddiad ôl-drafodaeth aml asiantaeth ac adolygiad pellach o gynllunio rhag argyfwng allan yn Chwarter 4 2022.

NIWCLEAR

Ddiwedd mis Gorffennaf bydd y gwasanaeth yn cymryd rhan o bell mewn ymarfer mawr sy'n ymwneud â chludo niwclear a fydd yn cael ei gynnal gan y gweithredwr, er mwyn profi sut mae'r gwasanaeth yn derbyn ac yn cyfleu neges o ddamwain mawr yn ymwneud â niwclear gan Heddlu Gogledd Cymru. Bydd Magnox yn arwain y sesiwn ôl-drafodaeth aml asiantaeth ar gyfer yr ymarfer, ac yn adolygu eu cynllun cynllunio rhag argyfwng cludo deunydd niwclear; bydd GCARh-CGC yn cymryd rhan yn y broses ac yn sicrhau y bydd unrhyw ganlyniadau i'w dysgu a fydd yn cael effaith ar weithdrefnau ymateb awdurdodau lleol yn cael eu haddasu'n briodol, os bydd angen gwneud hynny.

CYNGOR SIR YNYS MÔN Templed Adroddiad Sgriwtini	
Pwyllgor:	**Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
Dyddiad:	**18 Hydref, 2022**
Pwnc:	**Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio**
Pwrpas yr Adroddiad:	**Cynorthwyo'r Pwyllgor Sgriwtini i ystyried, cytuno ar ac adolygu ei flaen raglen ar gyfer 2022/22**
Cadeirydd Sgriwtini:	**Cyng Dylan Rees**
Aelod(au) Portfolio:	**Amherthnasol**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Lynn Ball, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro**
Awdur yr Adroddiad: **Rhif Ffôn:** **E-bost:**	**Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini** **01248 752578** **AnwenDavies@ynysmon.gov.uk**
Aelodau Lleol:	**Yn berthnasol i'r holl Aelodau Sgriwtini**

1 – Argymhelliad/Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor:

A1 gytuno'r fersiwn gyfredol o'r flaen raglen waith ar gyfer 2022/23

A2 nodi'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran gweithredu'r flaen raglen waith.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Rhaglennu gwaith yn effeithiol yw sylfaen sgriwtini effeithiol mewn llywodraeth leol. Mae ein blaen raglenni gwaith treigl ar gyfer Sgriwtini wedi'u halinio â blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor a'r rhaglenni trawsnewid corfforaethol – ac yn sicrhau bod rôl sgriwtini Aelodau yn gwneud cyfraniad go iawn i flaenoriaethau gwella'r Cyngor.

3 – Egwyddorion fel canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

3.1 Yr effaith y mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau **[ffocws ar y cwsmer/ dinesydd]**

3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd **[ffocws ar werth]**

3.3 Edrych ar unrhyw risgiau **[ffocws ar risg]**

3.4 Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd **[ffocws ar berfformiad ac ansawdd]**

3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:

- Hirdymor
- Atal
- Integreiddio
- Cydweithio
- Cynnwys

[ffocws ar lesiant]

3.6 Effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar:

- y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
- y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (wrth wneud penderfyniadau strategol)
- y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

[ffocws ar gydraddoldeb a'r Gymraeg]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

5 – Cefndir / Cyd-destun

1. Cefndir

1.1 Rhaglennu gwaith yn effeithiol yw sylfaen swyddogaeth sgriwtini effeithiol llywodraeth leol[1]. O'i wneud yn dda, gall rhaglennu gwaith fod o gymorth i osod y sylfeini ar gyfer gwaith amserol sydd wedi ei dargedu ar faterion o bwysigrwydd lleol sy'n dangos ble gall sgriwtini Aelodau ychwanegu gwerth. Mae arfer dda'n hyrwyddo dau fater allweddol a ddylai fod wrth galon y flaen raglen waith sgriwtini:

i. Her mewn perthynas â blaenoriaethu ffrydiau gwaith
ii. Yr angen am ymagwedd a arweinir gan aelodau a rhyngwyneb gyda swyddogion.

1.2 Egwyddorion sylfaenol rhaglennu gwaith yn dda[2]

- Ni ddylai rhaglennu gwaith fod yn broses "cychwyn-stopio"
- Rhaglenni gwaith sy'n cyd-fynd â'i gilydd ar gyfer pwyllgorau sgriwtini gwahanol
- Cydbwysedd rhwng gwahanol ddulliau o weithio
- Proses effeithiol ar gyfer rhoi gwybod am / uwch gyfeirio materion i'r Pwyllgor Gwaith
- Mewnbwn a sylwadau cydranddeiliaid mewnol
- Gweithio'n agos â'r Pwyllgor Gwaith
- Cysylltiadau gyda'r Adroddiad Sgriwtini Blynyddol (teclyn ar gyfer gwerthuso a gwella)

2. Cyd-destun Lleol

2.1 Mae'r arfer o raglennu gwaith ymlaen llaw wedi cael ei hen sefydlu ac mae'r rhaglenni gwaith yn raglenni treigl sy'n canolbwyntio ar ansawdd y gwaith craffu ac sydd â llai o eitemau er mwyn ychwanegu gwerth. Maent yn declyn pwysig i gynorthwyo Aelodau i flaenoriaethu eu gwaith ac fe'u trafodir gyda'r Tîm Arweinyddiaeth Strategol a'r Penaethiaid Gwasanaeth. Bydd y ddau bwyllgor yn adolygu cynnwys eu rhaglenni gwaith yn rheolaidd er mwyn sicrhau eu bod yn berthnasol ac yn adlewyrchu blaenoriaethau lleol. Mae ein trefniadau lleol ar gyfer cynllunio ymlaen bellach yn rhoi mwy o ffocws ar:

- Agweddau strategol
- Ymgynghori gyda dinasyddion / cydranddeiliaid eraill a chanlyniad hynny

[1] A Cunning Plan? Devising a scrutiny work programme, Canolfan Craffu Cyhoeddus (Mawrth 2011)
[2] A Cunning Plan? Devising a scrutiny work programme, Canolfan Craffu Cyhoeddus (Mawrth 2011)

- Blaenoriaethau Cynllun y Cyngor a phrosiectau trawsnewid
- Risgiau a gwaith arolygu a rheoleiddio
- Materion ar flaen raglen waith y Pwyllgor Gwaith.

Canlyniad: rhaglenni gwaith treigl ar gyfer pwyllgorau sgriwtini sydd wedi'u halinio â blaenoriaethau corfforaethol.

2.2 Cadeiryddion pwyllgor sy'n arwain ar ddatblygu blaen raglenni gwaith a'r rhaglenni hynny'n cael eu cyflwyno i'r Fforwm Cadeirydd ac Is-gadeiryddion Sgriwtini yn fisol ac ar gyfer eu cymeradwyo ym mhob cyfarfod arferol o'r pwyllgorau sgriwtini. Ystyrir y Fforwm fel cyfrwng pwysig ar gyfer goruchwylio'r rhaglenni hynny a thrafod blaenoriaethau ar y cyd.

2.3 **Ymagwedd "Cyngor cyfan" tuag at Sgriwtini**: mae ein rhaglenni gwaith yn darparu sylfaen gref ar gyfer ein rhaglenni gwella gan sicrhau bod y rôl y mae Sgriwtini yn ei chwarae yn nhrefniadau llywodraethiant yr Awdurdod yn:

i. Cefnogi proses gwneud penderfyniadau sy'n gadarn ac yn effeithiol
ii. Gwneud cyfraniad go iawn i flaenoriaethau gwelliant y Cyngor
iii. Parhau i esblygu.

3. Materion ar gyfer eu hystyried

3.1 Mae'r Pwyllgor Sgriwtini yn derbyn diweddariadau rheolaidd ar weithrediad ei flaen raglen waith. Mae copi o'r rhaglen waith gyfredol ar gyfer 2022/23 ynghlwm fel **ATODIAD 1** i'r adroddiad hwn fel y gellir cyfeirio ati ac mae'n cynnwys newidiadau a wnaed i'r rhaglen waith ers i'r Pwyllgor ystyried y ddogfen ddiwethaf[3]

3.2 Lle mae hynny'n briodol, gellir ychwanegu eitemau at flaen raglen waith y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn ddinesig. Gellir cyflwyno ceisiadau am i eitemau ychwanegol gael eu cynnwys ar y rhaglen waith ar gyfer eu ystyried drwy lenwi Ffurflen Gais Aelodau yn gofyn am i eitem gael ei hystyried ar gyfer Sgriwtini. Yn y lle cyntaf, caiff y ceisiadau eu hystyried gan y Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion, gan ddefnyddio'r meini prawf isod:

- Amcanion strategol a blaenoriaethau'r Cyngor (fel y cânt eu hamlinellu yng Nghynllun y Cyngor)
- Gallu'r Pwyllgor i ddylanwadu ar ac/neu i ychwanegu gwerth ynghylch pwnc penodol (bydd angen cwblhau Ffurflen Prawf Arwyddocâd Sgriwtini).

6 – Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]
6.1 Yr effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
6.2 Yr effeithiau posibl ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)
6.3 Yr effeithiau posibl ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

[3] Cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a gynhaliwyd ar 26 Medi, 2022

Dim yn berthnasol yn achos y mater trosfwaol hwn ond bydd yn cael ei ystyried fel rhan hanfodol yn ystod y broses o baratoi ar gyfer cynigion penodol a fydd yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor eu hystyried.
7 – Goblygiadau Ariannol
Amherthnasol

8 – Atodiadau
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio 2022/23

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):
Anwen Davies, Rheolwr Sgriwtini, Cyngor Sir Ynys Môn, Swyddfeydd y Cyngor, Llangefni LL77 7TW

RHAGLENNU EITEMAU AR GYFER SGRIWTINI MAI, 2022→ Ebrill, 2023
[Fersiwn dyddiedig 11/10/22]

Nodyn i Randdeiliaid a'r Cyhoedd

Mae yna **Brotocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgor Sgriwtini** wedi'i gyhoeddi gan y Cyngor.
Os ydych yn dymuno siarad ar unrhyw eitem benodol mewn Pwyllgor Sgriwtini yna dylech gofrestru eich diddordeb drwy gyflwyno cais ysgrifenedig gan ddefnyddio'r ffurflen sydd ar gael cyn gynted â phosibl ac o leiaf 3 diwrnod gwaith clir cyn cyfarfod y Pwyllgor penodol. Cewch wybodaeth am y cyfarfod, a pha eitemau fydd yn cael eu trafod wrth ddarllen y Blaen Raglen Waith yma. Cysylltwch â'r Rheolwr Sgriwtini os oes gennych unrhyw ymholiadau [Anwen Davies: AnwenDavies@ynysmon.gov.uk]

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL	PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO
Mai, 2022 (31/05/22)	**Mai, 2022 (31/05/22)**
Ethol Cadeirydd: 2022/23	Ethol Cadeirydd: 2022/23
Ethol Is-gadeirydd: 2022/23	Ethol Is-gadeirydd: 2022/23
Mehefin, 2022 (20/06/22)	**Mehefin, 2022 (21/06/22)**
Monitro Perfformiad: Sgorfwrdd Corfforaethol Ch4: 2021/22	Adroddiad Blynyddol ar Safonau'r Gymraeg: 2021/22
Enwebu Aelodau Sgriwtini i Wasanaethu ar Banelau a Byrddau	Enwebu Aelodau Sgriwtini i Wasanaethu ar Banelau a Byrddau
	Diweddariad - er gwybodaeth: • Adroddiad Cynnydd Ch 4 2021/22 Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Medi, 2022 (26/09/22) – Ch1	**Medi, 2022 (26/09/22)**
Monitro Perfformiad: Sgorfwrdd Corfforaethol Ch1: 2022/23	Adroddiad Sefydlogrwydd y Farchnad (Gofal Cymdeithasol)
Monitro Cynnydd: Cynllun Datblygu Gwasanaethau Cymdeithasol / Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Gwasanaethau Cymdeithasol	Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Addysg
Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Cyllid	Adroddiad Blynyddol Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn: 2021/22
Enwebu Aelod o'r Pwyllgor Sgriwtini ar y Grŵp Llywio Gwastraff gyda WRAP Cymru	
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL	PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO
Hydref, 2022 (19/10/22)	**Hydref, 2022 (18/10/22)**
Tlodi a’r Heriau Costau Byw	Arolwg Estyn o’r Awdurdod Addysg Lleol • Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg • Adborth y Panel Sgriwtini Addysg
Adroddiad Perfformiad Blynyddol: 2021/22	Rhaglen Arfor
	Adroddiad Blynyddol Gwasanaeth Rhanbarthol Cynllunio at Argyfwng: 2021/22
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Tachwedd, 2022 (22/11/22) - Ch2	**Tachwedd, 2022 (23/11/22)**
Monitro Perfformiad: Sgorfwrdd Corfforaethol Ch2: 2022/23	Adroddiad Blynyddol Diogelwch Cymunedol: 2021/22
Data Poblogaeth: Cyfrifiad 2021	Diweddariad - er gwybodaeth: • Adroddiad Blynyddol Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru: 2021/22 • Adroddiadau Cynnydd Ch1 a 2:2022/23 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru
	Diweddariad - er gwybodaeth: • Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus- Trefniadau Llywodraethu (eitem i’w chadarnhau)
	Adroddiad Blynyddol Bwrdd Partneriaeth Gogledd Cymru (Rhan 9): 2021/22 (eitem i’w gadarnhau)
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Ionawr, 2023 (19/01/23) – Cyllideb 2023/24	**Ionawr, 2023 (17/01/23)**
Sefydlu Cyllideb 2023/24 (cyllideb refeniw) -cynigion drafft cychwynnol	Diogelu Corfforaethol
Sefydlu Cyllideb 2023/24 (cyllideb gyfalaf) – cynigion drafft cychwynnol	
Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Cyllid	
Cynllun y Cyngor: 2023-2028	
Arolwg AGC: Cynllun Gweithredu Ôl-Arolwg Gwerthuso Perfformiad (Hydref, 2022)	
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Chwefror, 2023 (28/02/23) – Cyllideb 2023/24	**Chwefror, 2023 (07/02/23)**
Cynigion Drafft Terfynol Cyllideb 2023/24 – refeniw a chyfalaf	Adroddiad Canlyniadau Cyfnod Allweddol 4 (Haf, 2022)
Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Cyllid	Adroddiad Cynnydd Panel Sgriwtini Addysg

PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL	PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Mawrth, 2023 (14/03/23) - Ch3	**Mawrth, 2023 (15/03/23)**
Monitro Perfformiad: Sgorfwrdd Corfforaethol Ch3: 2022/23	Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb: 2021/22
Cynllun Busnes y Cyfrif Refeniw Tai: 2023/24	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus – craffu cynnydd ar wireddu’r Cynllun Llesiant
Monitro Cynnydd: Cynllun Datblygu Gwasanaethau Cymdeithasol / Adroddiad Cynnydd Panel Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol	Diweddariad - er gwybodaeth: • Adroddiad Cynnydd Ch3:2022/23 Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23
Ebrill, 2023 (19/04/23)	**Ebrill, 2023 (19/04/2023)**
Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23	Blaen Raglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2022/23

Eitemau i’w rhaglennu

Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Cynllun Rheoli AHNE 2021/25	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr – Strategaeth Gwasanaethau Clinigol
Polisi Rheoli Asedau Gwasanaeth 2021/31 – Ystad Mân-ddaliadau	Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru
Cynllun Rheoli Asedau Priffyrdd	Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
Polisi Rheoli Asedau Corfforaethol 2021/26	Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru
Cyfrifiad 2021	Medrwn Môn
	Craffu ar Bartneriaethau
	Trawsnewid Cyfleon Dydd Anableddau Dysgu
	Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr
	Cynllun Cyrchfan
	Eitemau Addysg o Bwys Strategol – • Gwella Ysgolion – fframwaith ar gyfer gwerthuso, gwella ac atebolrwydd • Gwaith Partneriaethol – Adroddiad Blynyddol GwE: 2021/22

	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn: • Adroddiad cynnydd ar waith y Bwrdd • Cynllun Llesiant Drafft 2023 ymlaen